

Fars, Kürt ve Arap Dillerindeki Türkler ve Türkiye Türkçesinde Arap, Acem ve Kürtler

Cengiz Akbalaban

PhD Candidate, International Burch University, Dept. of Oriental Philology

cengiz.akbalaban@stu.ibu.edu.ba, Orcid: 0000-0003-4006-2874

Doğan Yücel

Assist. Prof. Dr., Department of Oriental Philology, International Burch University

dogan.yucel@ibu.edu.ba, Orcid: 0000-0001-6240-8886

Kenan Arslan

PhD Candidate, Dept. of Oriental Philology, Faculty of Education and Humanities,

Int. Burch University, kenan.arslan@stu.ibu.edu.ba, 0009-0002-6326-1622

Sebahattin Duran

PhD Candidate, Dept. of Oriental Philology, Faculty of Education and Humanities,

Int. Burch University, sebahattin.duran@stu.ibu.edu.ba, Orcid: 0009-0001-0237-8424

Kenan Tunç

PhD Candidate, Dept. of Oriental Philology, Faculty of Education and Humanities,

Int. Burch University, kenan.tunc@stu.ibu.edu.ba, 0009-0007-8074-0680

Özet

Son bin yıla yakın bir süre Türklerle Fars, Arap ve Kürtler barabar yaşamış ve yaşamaktadırlar. Karşılıklı olarak birbirleriyle ilgili ürettikleri deyim, atasözü, kelime ve ifadeler bu çalışmada bir araya getirilmiştir. Çalışmada karma yöntem kullanılmıştır. Hem doküman analiziyle taramalar yapılmış hem de yüzyüze görüşülerek derleme gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda Arapçada 147, Farsçada 213 ve Sorani Kürtçesinde Türklerle dair 88 madde tespit edilmiştir. Bu kelimeler hem kullanım sahası hem de anlamlarına göre tasnif edilmiştir. Yapılan tasnifler sonucunda elde edilen veriler grafiklerle gösterilmiş ve yorumları yapılmıştır. Sonuçta en fazla kelimenin sırasıyla Farsçada, Arapçada ve Sorani Kürtçesinde olduğu ortaya çıkarılmıştır. Çalışma sonucunda Türkiye Türkçesinde ise Araplarla 72, Fars/Acemlerle 33 ve Kürtlerle ilgili 36 madde bulunduğu tespit edilmiştir. Diğer dillerde olduğu üzere Türkiye Türkçesindeki kelimelerin de anlam ve tema bakımından tasnifleri ve yorumları yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Arapça, Türkiye Türkçesi, imaj çalışması, Farsça, Kürtçe.

Turks in Persian, Kurdish and Arabic Languages and Arabs, Persians and Kurds in Turkey Turkish

Abstract

For nearly a thousand years, Turks, Persians, Arabs and Kurds have lived and continue to live together with each other. The idioms, proverbs, words and expressions they have produced mutually about each other have been brought together in this study. Mixed methods were used in the study. Scans were made with both document analysis and also compilation was carried out through face-to-face interviews. As a result of the study, 147 items were identified in Arabic, 213 in Persian and 88 in Sorani Kurdish regarding Turks. These words were classified according to both their field of use and meaning. The data obtained as a result of the classifications were shown with graphs and their comments were made. As a result, it was revealed that the most words were in Persian, Arabic and Sorani Kurdish, respectively. As a result of the study, it was determined that there were 72 items related to Arabs, 33 to Persians/Iranians and 36 to Kurds in Turkish. As in other languages, the words in Türkiye Turkish were classified and commented in terms of meaning and theme.

Keywords: Arabian languages, Turkey Turkish, image study, Persian language, Kurdish languages.

Giriş

Kafesoğlu; Türk kelimesinin ortaya çıkış nazariyelerini, kelime manasını, etimolojisini, eskiliğini, İslam-Çin ve diğer kaynaklarda nasıl geçtiğini, tarih içerisinde uğradığı telaffuz farklarını ve yaygınlığını ele aldığı makalesinde bu kelimeye “güçlü, kuvvetli” manası veren nazariyenin doğru olduğunu kabul eder (Kafesoğlu, 2002, s. 1/308-315). Türk kelimesi, Farsça yazar Mevlana’nın eserlerinde güçlü/kuvvetli, güzel, göçebe/köylü/çiftçi gibi manalara gelmektedir (Çavuşoğlu, 2007, s. 110). Türk kelimesinin edebiyat tarihi içindeki macerasına gelince, kelime Orta Çağ Türk ve İran edebi metinlerinde benzerlik (istiare: metaphore) ve anlam kötüleşmesi yoluyla farklı anlamlar kazanmıştır. Türk kavim adı anlam kötüleşmesi yoluyla *kaba*, *köylü*, *cahil*, *idraksiz vb.* anlamlar kazanmış, benzerlik yoluyla da, *güzel*’in adı olmuştur. Kelimenin bu yeni anlamları, Türk kavim adına gönderme yapmazlar ya da yaptıkları gönderme bir mecaz ilişkisinden ibarettir. Yani, yeni anlamlarıyla Türk sözü özel ad kategorisinden tekrar genel ad kategorisine dönmüş, cins isim olmuştur (Yağcı, 2002, s. 5/914).

Türklerle ilgili ifadelerin olumlu veya olumsuz olmasında özellikle din öne çıkmaktadır. Hindistan (Yücel ve Arslan, 2023), Arap ve Fars coğrafyası ve Balkanlardaki Müslüman milletlerin dillerinde (Yücel, 2020) genel olarak olumlu ifadeler olumsuz olanlara göre oldukça fazladır. Öte taraftan bir dönem Türk devletlerinin idaresinde yaşayan, Türklerin azınlık olarak yaşadıkları ülkeler veya Türklerle savaşmış milletlerin dillerinde ise olumsuz ifadelerin ise daha yoğunlukta olduğu görülmektedir (Yücel, Okuyan, Macit ve Arslan, 2024).

Türklerin 950'li yıllarda günümüzden 11 asır öncesinde İslamiyeti kabulüyle birlikte Müslüman olan diğer milletlerle (Fars ve Arap) Selçuklular, Memlûkler ve Osmanlı İmparatorluğu gibi Türk devletleri dönemlerinde yakın ictimai, kültürel ve dini teması vuku bulmuştur. Aynı şekilde daha önceleri farklı devlet ve inançlarla Hindistan altkıtasındaki bulunan Türkler bu dönemden sonra yerli milletlerle dini ilişkileri de başlamıştır. Hint altkıtasında “900 yıl müşterek bir iman ve görüşe dayanan müşterek bir tarihi paylaşmışlardır. Bu nedenle birçok tarihçi, Hindistan-Pakistan yarıkıtası müslümanlarının tarihini Orta Asya ve Anadolu Türklerinin tarihi olarak tanımlamıştır” (Mughul, 1980, s. III).

Derlenen kelimeler incelendiğinde Batılı veya diğer toplumların Türklere bakış açısı çoğunlukla korku, cehalet ve küçük düşürme üzerine inşa edilmiştir (Yücel, Okuyan, Macit ve Arslan, 2024). Eskiden iletişimin azlığı yazılan veya iletilen bütün her metnin tek kaleminden olduğu için toplumların Türkleri anlaması konusunda başka şanslarının olmadığı görülmektedir. 21. yy. geldiğinde ise reklam, turizm, seyahat gibi pek çok sebeplerden dolayı Türk kelimesi farklı alanlarda da görülmeye başlamıştır. *Türk lokumu, Türk çayı, Türk Kahvaltısı, Türk restoranı* gibi kelimeler dünyanın bir çok yerinde markalaşma yoluna girmiştir.

Yücel ve Çetin (2019), *Güney Asya dillerinde Türk kavimleri ve Türk imajına dair söz hazinesi* isimli makalelerinde Güney Asya'daki beş dilde 70 farklı kelime, deyim ve atasözü derlemiştir. Yücel ve Arslan (2023) *Güney Asya dillerinde Türkler ve Türkiye Türkçesinde Güney Asya milletleri* adlı makalelerinde Türkiye Türkçesinde 123 ve anılan dilledeki 124 kelime veya ifadeyi bir araya getirmişlerdir. Derledikleri listeyi tarafsız, negatif ve pozitif olarak tasnif etmişlerdir. Güney Asya kısmındaki listeyi sekiz, Türkiye Türkçesi kısmındaki listeyi ise dokuz alt başlıkta tematik olarak tasnif etmişlerdir. Batı Avrupa dillerinde Türklerle ilgili kelime ve ifadelerle bakıldığında Almancada 87, İngilizcede 18 ve Fransızcada 48 dil unsurunun bulunduğu görülmektedir. Öbür taraftan Türkiye Türkçesinde Almanlarla ilgili 15, İngilizlerle ilgili 28 ve Fransızlarla ilgili 46 söz varlığı tespit edilmiştir. Toplamda anılan Batı Avrupa dillerinde 153 ve Türkiye Türkçesinde onlarla ilgili 89 maddenin mevcudiyeti ortaya konulmuştur. Bu dil unsurları hem tarafsız, negatif ve pozitif olarak türce hem de sahalarına göre tasnif edilmiştir (Yücel, Okuyan, Macit ve Arslan, 2024).

İlk dönem Arap Edebiyatındaki Türk imajını, Türk kelimesinin kazandığı manaları Civelek bir makalesinde bir araya getirmiş ve tasnifini yapmıştır. Arapça edebiyat ve tarih kaynaklarında

Türkler hakkında şiirlere ve darbı mesellere rastlanmaktadır. Bunlar, Türk-Arap ilişkilerinin çok eskiye dayandığını, Arapların İslam öncesi dönemde de Türklerden haberdar olduklarını göstermektedir (Civelek, 2002, s. 5/923).

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada tarih boyunca uzun yıllardır beraber ve/veya komşu olarak yaşayan Arap, Kürt ve Farsların Türklerle karşılıklı ilişkisine farklı bir pencereden bakabilmek amaçlanmıştır. Bu meyanda hem komşuluk, hem vatandaşlık ve hem de aynı inançtaki anılan milletlerin birbirlerine bakış açısının realist bir şekilde ortaya konulması hedeflenmiştir. Araştırmada her dil mütekabiliyet esasıyla çift taraflı ele alınmıştır. Türkiye Türkçesi tarafında taranan sözlük ve açık kaynaklarda anılan milletlerle ilgili derlenen dil malzemesi de karşılıklı olarak değerlendirilmiştir. Derlenen tüm kelime ve ifadeler pozitif (P), negatif (N) ve tarafsız (T) şeklinde tasnif edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Arapçada esas olarak Mısır Arapçası, Kürtçede Sorani Kürtçesi ve Farsçada İran Farsçası temel alınmıştır. Kelime ve ifadeler derlenirken içerisinde Türk, Arap, Acem, Kürt kelimeleri ve terkipleri temel alınmıştır. İmaj ve diğer millet ismi geçmeyen terkipler araştırmaya dahil edilmemiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmış ve sözlük taramaları yapılmıştır. Tasnif edilen listelerden elde edilen nicel veriler yorumlanmıştır. Ayrıca listelerdeki kelime ve ifadeler derlenen sahalara uygun başlıklar altında tematik olarak gruplandırılmıştır. Tematik tasnif sonuçları için her dil ve ayrıyeten Türkiye Türkçesi için ayrı ayrı grafikler hazırlanmış ve bu grafiklerin yorumları yapılmıştır. Arapça ve Farsça kaynaklarda Türklere dair ifadeler derlenirken Kürtçe de hem yazılı kaynaklar hem de buna ilave olarak kamuya vâkıf üç

farklı kaynaktan da deyim ve atasözleri derlenmiştir. Kürtçedeki deyim ve atasözleri Sorani Kürtçesinden derlenirken yazılı kaynakların bir kısmı Kırmancı bir kısmı da Sorani Kürtçesine aittir. Ancak Kırmancı Kürtçesi sadece Farqini'nin eserinden derlenmiştir ve kelimeler hemen hemen taafsız sözlük maddeleridir. Bu bakımdan çalışmada Kürtçe ifade edilirken Sorani lehçesi ifadesi daha uygun görülmüştür.

Kısaltmalar

TDK	Türk Dil Kurumu	M	Makedonca
İRDK-FS	Ferheng-i Farhangestānī	MS	Mansûr Servet
OAS	Okyanus Ansiklopedik Sözlük	FKS	Enverî Ferheng-i Kinâyât-ı Suhen-
FKS	Ferhenga Kurdî-Soranî	FN	Ferheng-i Nefîsî-Nefîsî
TS	Türkçe Sözlük	BK	Burhân-ı Kâtı
D-FS	Dihhoda- Farsça Sözlük	GL	Gıyâsu'l-Lügât
MP	Muhammed Pâdşâh	FR	Ferheng-i Reşîdî
Fİ	Ferheng-i İşârât	DATS	Dağarcık Arapça-Türkçe Sözlük

Bulgu ve Yorumlar

Arapçada Türklerle İlgili Kelime ve İfadeler

Mısır'da ve diğer Arapça konuşulan ülkelerin hemen hepsinde hem Fasih Arapça ve hem de mahallî Arapçada yazılan lugatler mevcuttur. Fasih Arapçadaki kelimeler daha ziyade edebî dilde kullanılır. Bunlardaki kelimeler Arapların ortak edebî dilindedir. Bu lugatlerde Türklerle ilgili neredeyse hiç atasözü ve deyim bulunmamaktadır. Mahallî Arapçalar içim hazırlanan sözlüklerde ise konuyla ilgili bazı maddeler yer almaktadır. Tarih boyunca Türkler ile Mısırlıların temasları hizmet ve hâkimiyet dönemi olarak ikiye ayrılmaktadır. Hizmet dönemi Abbasiler devrinde başlamıştır. Askerlikteki kabiliyetleriyle öne çıkmışlar önceleri birer birer ardından topluluklar

hâlinde müslüman olmuşlardır. Bu askerler zamanla Abbasilerin komuta kademelerini ve hassa birliklerini meydana getirmişlerdir.

2-) Hâkimiyet dönemi (868-1952): Mısır’da Türklerin hakimiyet dönemi Tolunoğulları devletiyle 868 senesinde başlamıştır. Bu hâkimiyet, Eyyübiler İhşidiiler, Kölemenler, Osmanlılar ve Mehmet Ali’nin oğullarıyla 1952 senesine kadar devam ederek, aşağı yukarı bin sene sürmüştür (Arif, 2022).

Mısır tarihi ve kültüründe *Türk* denince sadece Türkiye Türkleri değil Azeri, Özbek, Kırgız, Çerkez, Kazak, Tatar gibi Orta Asya’dan gelen kavimler de anlaşılır. Türkler, bin sene civarında Mısır toplumunda çok önemli ve etkin bir unsur olmuşlardır. Onun için Mısır halkının kültür hafızasında onlara büyük bir yer ayrılmıştır. Mısır atasözleri, değişik sürelerde Mısır’da yaşamış olan İngilizler, Fransızlar ve Yunanlılardan hiçbir şekilde bahsetmemektedir. Bu da Mısır kültüründe Türklerin yerini ve ayrıcalığını göstermektedir.

Mısır halk atasözlerinde Türklere işaret etmek için *Et-türk* kelimesi yanında *El-ğuz* kelimesi de kullanılmıştır. *El ğuz* kelimesi Oğuz’dan gelip, *Oğuzlar* manası taşımaktadır. Mısır halkı çoğunlukla *Ğuz* sözünün manasını bilmediği için işgalciler manasında *guzah* kelimesinden geldiğini sanırlar. Hatta Ahmed Teymür Paşa *Mısır Halk Atasözleri Sözlüğü* adlı eserinin bir yerinde *ğuz* sözü *Türk* demektir” derken eserin başka bir yerinde *ğuz tatar* sözünü, Tatar işgalcileri olarak yorumlamıştır. *Ğuz* sözü, Mısır’da pek çok atasözünde geçmektedir.

Mısır’da *Türk* dendiği zaman ilk akla gelen sıfat kibirli ve gururlu olmasıdır. Bunun için *Bir çiftçi değil de Türk gibi görünüyor* denir. Yani gösteriş yapan biri olumsuz manada ifade edilmiş olur.

Annen ve baban olmasa: Ğuzlar (Oğuzlar) yetiştirdi derdim. Yani annen ve babanı bilmesem Türkler yetiştirdi diyecektim. Ahlaklı ve saygılı kişiler için söylenir. Mısır’da çok saygılı bir kişi görülürse bu abartılı saygının kaynağı (Ğuzların) Türklerin yetiştirmesi olarak nitelenir. Burada Türklerin saygısı, güzel ahlakı ve iyi tavırları, Mısırlıların ilgisini kazanıp zihinlerinde böyle bir imaj çizdiği anlaşılmaktadır.

Hatta Türk dilencisi bile açlıktan kıvrandığı halde yemek ısmarlarsan şahsiyetindeki gurur açlığına galip gelir. *Teşekkür ederim* veya *aç değilim* demesi gerekirken, kibirli bir üslupla *lazım değil* diyerek karşısındakini küçümsemektedir. Bu atasözü, yardıma ihtiyacı olmasına rağmen yardımı

reddeden ve büyüklük gösteren kişiler hakkında kullanılmaktadır. Aslında Türklerin bu kibirli tavrı, Mısır halkını etkilemiş ve bir çok atasözünde tenkit edilmiştir (Arif, 2022).

Negatif görülen noktalardan birisi de *işten azl edilen Türk gibidir, istihdam edilene kadar namaz kılar* deyimindeki gibidir. Azil edilen ve işten kovulan veya darlığa düşen bir kimse Türk gibidir, istihdam edilişine veya çare bulana kadar namaz kılar. Bu atasözü zorlukta ve kolaylıkta tavrı değişen kişiler için kullanır. Bu da insan tabiatında ve hususen Mısırlılara göre Türklerin karakterinde olan bir şeydir.

Türklerin talancı ve yağmacı olarak grölmesinden mütevellî atasözü olan *onu eve alma, o bir Türk tür* Arapçada birisini hırsızlıkla itham ederken ifade edilir (Arif, 2022).

Ğuzların (Oğuzların) zulmü Arap adaletinden iyidir. Burada Oğuzlardan kast edilen, Mısır'da hüküm süren Türklerdir. Bu ata sözünde *Oğuzlar* kelimesi yerine bazen *Türkler* kelimesi de kullanır. Burada da dikkat edilmesi gereken husus, Mısır halkının Arapça konuşmasına rağmen kendisi diğer Araplardan farklı görmesidir. Buradaki manasıyla *Arap* denince Arap yanımdasında yaşayan Körfezliler veya bedeviler kastedilmektedir.

Ğuzların (Oğuzların) hizmetinin sonu tekme tokattır. Bu atasözü, iyiliği kötülükle karşılayanlar için kullanılmaktadır. Kölemenler, Osmanlılar zamanında ve şimdi hala kullanılan bu atasözü, bir tarihi olaya dayandırılır. Bazılarına göre bu atasözünün kaynağı şudur: “Mısır’ın Fatımi halifesi Haçlılar karşısında Eyyubilerden yardım istemiştir. Bu talebe binaen Selahaddin Eyyübi de Haçlıları yenip 1171’de Mısır’daki Fatımi halifeliğine son verip Mısır’ın tek yöneticisi olmuştur. Mısır’da Şii/Batınilik Mezhebine son vererek yeniden Sünniliği hakim kılmıştır. Bu atasözüne göre, Fatımilere atılan bu tokat nedeniyle Şiilerin acısı hala devam etmektedir.

Giza (Oğuzları) gibi, deniz kenarında devamlı seccadesi bulunur. Bu atasözü müreffeh ve tembel bir hayat sürenlere söylenir. Eskiden Türkler, su taşımaktan kurtulmak için Nil’den abdest alıp kenarında namaz kılma lüksüne sahip olmak için Giza’ya yerleşmeyi tercih ediyorlardı. Çünkü Giza hem Nil sahiline bakıyor, hem de Kahire’ye yakındı. Hatta bu gün bile Türkiye büyükelçisinin ikametgahı ve Türk kültür Merkezi’nin Giza’da bulunması Türklerin çoğunun Maadi gibi Nil’e bakan semtlere yerleşmeleri, bu tercihin değişmediğini göstermektedir.

Kiralık Ğuzlar (askerler) savaşmaz. Burada *Ğuz* sözü, Mısırdaki Türk askerleri için kullanılmıştır. *Kız veya kadın* *Ğuzlardan (Oğuzlardan) kaçarak gideni Faslılar kabul etti.* Burada da *ğuz* manası

Mısır'daki Türk asıllı askerlerdir. Faslılar ise Mısır'da yaşayan başıbozuk Faslı askerlerdir. Yanı kız veya kadın Oğuz askerleri elinden ve zararından kurtulunca kötü şansı onu Faslıların eline düşürmüştür. Bir zarardan kurtulup ondan daha büyük bir zarara uğrayan için kullanır (Arif, 2022).

Mısır halk atasözlerinde Türkler için *Türk* ve *Ğuz* sözleri yanında *Cindi* sözü de kullanılmıştır. Türk kültürüne göre (Türk asker doğar). Mısır halk atasözlerinde da askercik manası olan *Cindi* sözü dendiği zaman Türk askerini ifade eder. *Ğuz* ve *Cindi* kelimeleri Türk asıllı asker demektir. Bu atasözünün birden çok örneği vardır.

Askerle ortak olursan dilini sana kim çevirecek, Bedeviyle ortak olursan kim senin hesabını tutacak. Burada verilmek istenilen mana kolaylıkla anlaşabileceğin kişiyle ortak ol. Bir Arap göçebesiyle ortak olursan hesap bilmediği için yorulacaksın. Bir Türk ile ortak olursan Türkçe konuşan birisine muhtaç olacaksın. Hatta bu durumu anlatmak için Türklerin farklı giyimlerinden kinayeye *Türk gibi giyiniyor* denir. Farklılığı ve bir meseleyi anlamamayı ona uzak kalmayı ifadede kullanılır. Birisinin ne dediği anlaşılmıyor anlamında bir olumsuzluk ifadesidir.

Yüzyıllardan beri Mısır'da yaşamış olan Türkler hakkında doğrudan veya dolaylı pek çok çok atasözü vardır. Bunlara göre Mısır atasözlerinde Türkler, *Türk*, *Oğuz* ve *Asker* kelimeleri ile anılmıştır. Bundan başka Paşa ve Sancak beyi ve kaymakam gibi yüksek rütbeleri elde edenlerin çoğu da Türk olduğundan dolayı bu sözlerin geçtiği atasözlerinde de Türkler kastedilmektedir. Yüzyıllardan beri Mısır'da yaşayan Türkler hakkında pek çok atasözü vardır. Bunlardan bir kısmı altta dercedilmiştir.

Tablo 1

Arapçada Türklerle İlgili Kelime ve İfadeler

Kelime veya İfade	Anlam	Tür
عنصرية تركية	Türk ırkçılığı. (almaany.com, 2024)	N
التركي مسلم بالنسبة إلى الكافر	Gavura göre Türk Müslümandır. (almaany.com, 2024)	N
بَرَبِيَّةٌ تُرْكِيَّةٌ	Türk barbarlığı. (almaany.com, 2024)	N

لا تدع له في البيت وهو الترك	Onu eve alma, o bir Türk'tür (Anonim)	N
زي غز الجيزة تملي السجادة على البحر	Giza "Oğuzları" gibi, deniz kenarında devamlı seccadesi bulunur. (Arif, 2022)	N
راحت من الغز هاربه قابلوها المغاربة	(Kız veya kadın) Ğuzlardan kaçarak gideni Faslılar kabul etti (Arif, 2022)	N
التركي يحفر البير بآبرة	Türk iğneyle kuyu kazar. (Amin, 2012, s. 13)	N
متظاهراً بأنه تركي وليس فلاحاً	Bir çiftçi değil de Türk gibi görünüyor. (Amin, 2012, s. 90)	N
فلان يبرطم زي الترك	Türk gibi giyiniyor. (Amin, 2012, s. 95)	N
آخر خدمة الغز علقه	Ğuzların (Oğuzların) hizmetinin sonu tekme tokattır. (Arif, 2022)	N
زي التركي المرفوت يصلي على ما يُستخدَم	İşten azl edilen Türk gibidir, istihdam edilene kadar namaz kılar. (Arif, 2022)	P
لها رأس توضع عليه	Tatsız Türk başsız börk olmaz. (almaany.com, 2024)	P
مش لازم زي شحات الترك، جعان ويقول : شحات الترك	Türk dilencisi gibi, açken bile "lazım değil" diyor. (Arif, 2022)	P
البنوي مين يحسب لك	Askerle ortak olursan dilini sana kim çevirecek, Bedeviyle ortak olursan kim senin hesabını tutacak. (Arif, 2022)	P
ولا عدل العرب/ ظلم الترك	Ğuzların (Oğuzların) zulmü Arap adaletinden iyidir. Türk'ün zulmü Arab'ın adaletine yeğdir. (Amin, 2012, s. 72)	P
قوي مثل التركي	Türk gibi güçlü. (almaany.com, 2024)	P
تُرْكِيَّ ج أَثْرَاك	Türk. (almaany.com, 2024)	T
استتراك	Türkleşme. DATS, 1995, s. 88	T
تركي أبيض	Beyaz Türk. (almaany.com, 2024)	T

دولة الترك العظمي	Büyük Türk devleti. (almaany.com, 2024)	T
وطن تركي كبير	Büyük Türk yurdu. (almaany.com, 2024)	T
أدب تركي معاصر	çağdaş Türk edebiyatı. (almaany.com, 2024)	T
تترك	Türkleştirme. DATS, 1995, s. 88	T
موسيقى تركية معاصرة	çağdaş Türk müziği. (almaany.com, 2024)	T
شعر تركي معاصر	Çağdaş Türk şiiri. (almaany.com, 2024)	T
تُرْكِي شُيُوعِي	Komünist Türk. (almaany.com, 2024)	T
سَوَاجِلُ تُرْكِيَّة	Türk sahilleri. (almaany.com, 2024)	T
الجزر التركية	Türk adaları. (almaany.com, 2024)	T
أسر تركية	Türk aileleri. (almaany.com, 2024)	T
دُسْتُورُ تُرْكِي	Türk anayasası. (almaany.com, 2024)	T
وساطة تركية	Türk arabuluculuğu. (almaany.com, 2024)	T
ساحة تركية	Türk sahası. (almaany.com, 2024)	T
الأطلس التركي	Türk atlası. (almaany.com, 2024)	T
بحرية تركية	Türk bahriyesi. (almaany.com, 2024)	T
صِحَافَةُ تُرْكِيَّة	Türk matbuatı. (almaany.com, 2024)	T
الجامعة التركية	Türk toplumu. (almaany.com, 2024)	T
وَحْدَةُ تُرْكِيَّة	Türk birliği. (almaany.com, 2024)	T
قمح تركي	Türk buğdayı. (almaany.com, 2024)	T
ترکمان	Türkmen. DATS, 1995, s. 88	T
عظماء الترك	Türk büyükleri. (almaany.com, 2024)	T

سوق تركي	Türk çarşısı. (almaany.com, 2024)	T
سوق الترك في تونس	Tunus Türk çarşısı. (almaany.com, 2024)	T
جماعة تركية ، طائفة تركية	Türk taifesi, Türk topluluğu. (almaany.com, 2024)	T
أوساط تركية	Türk çevreleri. (almaany.com, 2024)	T
قانون العقوبات التركي	Türk ceza kanunu. (almaany.com, 2024)	T
تركستان	Türkistan. DATS, 1995, s. 88	T
مصالح تركية	Türk menfaatleri. (almaany.com, 2024)	T
ملحمة تركية	Türk destanı. (almaany.com, 2024)	T
لسان الترك	Türk dili. (almaany.com, 2024)	T
اللغة التركية و آدابها	Türk dili ve edebiyatı. (almaany.com, 2024)	T
اللغة التركمانية	Türkmenge. DATS, 1995, s. 88	T
أدب الديوان التركي	Türk Divan edebiyatı. (almaany.com, 2024)	T
دبلوماسية تركية	Türk diplomasisi. (almaany.com, 2024)	T
ديار الترك ، ديار تركية	Türk diyarı. (almaany.com, 2024)	T
نسيج تركي	Türk dokuması. (almaany.com, 2024)	T
أسطول تركي	Türk donanması. (almaany.com, 2024)	T
سيادة تركية	Türk hakimiyeti. (almaany.com, 2024)	T
ملابس تركية	Türk elbiseleri. (almaany.com, 2024)	T
أطماع تركية	Tür büyükleri. (almaany.com, 2024)	T
تأثير تركي	Türk tesiri. (almaany.com, 2024)	T
جمارك تركية	Türk gümrükleri. (almaany.com, 2024)	T

مُعْتَرِبٌ تُرْكِيٌّ	Gurbetçi Türk. (almaany.com, 2024)	T
حجاج أتراك	Türk hacıları. (almaany.com, 2024)	T
خواقين الترك	Türk hakanları. (almaany.com, 2024)	T
حكم تركي	Türk hakem. (almaany.com, 2024)	T
إمْبَرَاطُورِيَّةٌ تُرْكِيَّةٌ	Türk imparatorluğu. (almaany.com, 2024)	T
إنسان تركي	Türk insanı. (almaany.com, 2024)	T
إرادة تركية	Türk iradesi. (almaany.com, 2024)	T
عمال أتراك	Türk işçileri. (almaany.com, 2024)	T
عَمَالَةٌ تُرْكِيَّةٌ	Türk işçiliği. (almaany.com, 2024)	T
إِحْتِلَالٌ تُرْكِيٌّ	Türk ihtilali. (almaany.com, 2024)	T
تركية	Türk kadın. (almaany.com, 2024)	T
مقهى تركي	Türk kahvehanesi. (almaany.com, 2024)	T
زِيٌّ تُرْكِيٌّ	Türk kıyafeti. (almaany.com, 2024)	T
قري تركية	Türk köyleri. (almaany.com, 2024)	T
طائر تركي	Türk kuşu. (almaany.com, 2024)	T
دوري تركي	Türk ligi. (almaany.com, 2024)	T
موانئ تركية	Türk limanları. (almaany.com, 2024)	T
مَطْعَمٌ تُرْكِيٌّ	Türk lokantası. (almaany.com, 2024)	T
بِضَاعَةٌ تُرْكِيَّةٌ	Türk malı. (almaany.com, 2024)	T
منتجات او مصنوعات تركية	Türk ürünleri. (almaany.com, 2024)	T
مَرْكَزٌ تُرْكِيٌّ	Türk ocağı, yurdu. (almaany.com, 2024)	T

مَوْقِدٌ تُرْكِيٌّ	Türk ocağı. (almaany.com, 2024)	T
نَقْدٌ تُرْكِيٌّ	Türk parası. (almaany.com, 2024)	T
جيش تركي	Türk ordusu. (almaany.com, 2024)	T
بريد تركي	Türk postası. (almaany.com, 2024)	T
الموسيقى التركية الفنية	Türk sanat müziği. (almaany.com, 2024)	T
فنون تركية	Türk sanatları. (almaany.com, 2024)	T
صناعة تركية	Türk sanayisi. (almaany.com, 2024)	T
أَجَوَاءُ تُرْكِيَّةٍ	Türk semaları. (almaany.com, 2024)	T
سِينِمَا التُّرْكِيَّةِ	Türk sineması. (almaany.com, 2024)	T
مياه تركية	Türk suları. (almaany.com, 2024)	T
مِثْقَالَةٌ تُرْكِيَّةٌ	Türk topçusu. (almaany.com, 2024)	T
جَالِيَّةٌ تُرْكِيَّةٌ	Türktopluluğu. (almaany.com, 2024)	T
جَمَاعَةٌ تُرْكِيَّةٌ	Türk toplumu. (almaany.com, 2024)	T
أراضٍ تركية	Türk arazileri. (almaany.com, 2024)	T
موقف تركي	Türk tutumu. (almaany.com, 2024)	T
عُنْصُرٌ تُرْكِيٌّ	Türk unsuru. (almaany.com, 2024)	T
منتج تركي	Türk üreticisi. (almaany.com, 2024)	T
منتجات أو محاصيل تركية	Türk ürünleri. (almaany.com, 2024)	T
حامل الجنسية التركية	Türk uyruklu. (almaany.com, 2024)	T
خَبِيرٌ تُرْكِيٌّ	Türk uzman. (almaany.com, 2024)	T
باخرة تركية	Türk vapuru. (almaany.com, 2024)	T

اسلحة تركية الصنع	Türk malı silahlar. (almaany.com, 2024)	T
أسلحة تركية	Türk ürünü silahlar. (almaany.com, 2024)	T
مساعدة تركية	Türk yardımı. (almaany.com, 2024)	T
أطعمة تركية	Türk yemekleri. (almaany.com, 2024)	T
الصفصاف التركي	Türk söğüdü. (almaany.com, 2024)	T
بذور تركية	Türk tohumları. (almaany.com, 2024)	T
سلاطة تركية	Türk salatası. (almaany.com, 2024)	T
الصنوبر التركي	Türk çamı. (almaany.com, 2024)	T
الشوفان التركي	Türk yulafı. (almaany.com, 2024)	T
فيلم تركي	Türk filmi. (almaany.com, 2024)	T
الليرة التركية	Türk lirası. (almaany.com, 2024)	T
لغة تركية	Türk dili. (almaany.com, 2024)	T
العصابات التركية	Türk çeteleri. (almaany.com, 2024)	T
مسلسلات تركية	Türk dizileri (Radhi ve Ziab, 2010, s. 11; almaany.com, 2024)	T
سَجَادَةٌ تُرْكِيَّةٌ	Türk halısı (tamimifurniture.com, 2024; almaany.com, 2024)	T
حَمَّامُ التُّرْكِ, حمام تركي	Türk hamamı (deidin.com.tr, 2020; almaany.com, 2024)	T
حَلْوَةُ التُّرْكِ	Türk helvası, Türk tatlısı, lokum. (Mohammad, 2023;T almaany.com, 2024)	T
قَهْوَةٌ تُرْكِيَّةٌ	Türk kahvesi (atyabtabkha.com, 2024; almaany.com, 2024)	T
قلباق الترك	Türk kalpağı (almaany.com, 2024; almaany.com, 2024)	T
مَلْبَنٌ تُرْكِيٌّ : رَاحَةُ الحَلَقُومِ	Türk lokumu (atyabtabkha.com, 2024; almaany.com, 2024)	T

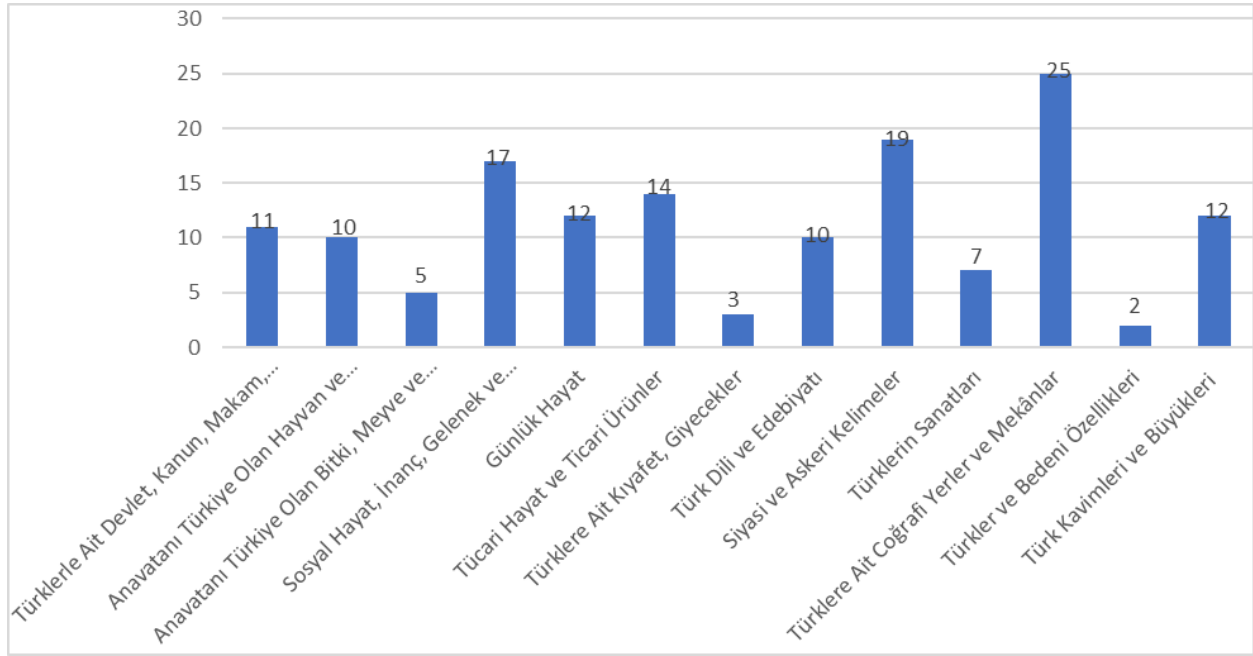
زَيْتُونُ تُرْكِي	Türk zeytini (redoek.com, 2024; recipes.mawdoo3.com, 2023;T almaany.com, 2024)	
الْمِنْشَفَةُ التَّرْكِيَّةُ	Türk havlusu (aradbranding.com, 2024; almaany.com, 2024)	T
عَصْرُ تُرْكِي	Türk çağı (Boukermouch, 2008; almaany.com, 2024)	T
شَايُ تُرْكِي	Türk çayı (Al-Bourini, 2019; almaany.com, 2024)	T
عَالَمُ تُرْكِي	Türk dünyası (alarab.news, 2022; almaany.com, 2024)	T
بَيْتُ تَرْكِي	Türk evi (albayt_alturky, 2024; almaany.com, 2024)	T
الْخِيْمَةُ التَّرْكِيَّةُ	Türk Çadırı (mmdo7als3id, 2021)	T
الْمَطْبَخُ التَّرْكِي	Türk mutfağı (atyabtabkha.com, 2024; almaany.com, 2024)	T
الْمَوْسِيقَى الشَّعْبِيَّةُ التَّرْكِيَّةُ	Türk halk müziği (folklore201.wordpress.com, 2017)	T
الطَّقْسُ التَّرْكِي	Türk havası (Saeed, 2022)	T
الثَّقَافَةُ التَّرْكِيَّةُ	Türk kültürü ()	T
التَّارِيخُ التَّرْكِي	Türk tarihi (Benhadah, 2019)	T
الْأَدَبُ التَّرْكِي	Türk edebiyatı (Haider, 2011; Elhajhamed, 2017)	T
الْفَنُ التَّرْكِي	Türk sanatı ()	T
فَنْجَانُ قَهْوَةٍ تَرْكِي	Türk kahvesi fincanı (ordercafenajjareg.com, 2023)	T
وَعَاءُ الْقَهْوَةِ التَّرْكِيَّةِ	Türk kahvesi cezvesi (mahally, 2024)	T
إِبْرِيْقُ الشَّايِ التَّرْكِي	Türk çaydanlığı (coomaah.com, 2024)	T
التَّقَالِيدُ التَّرْكِيَّةُ	Türk gelenekleri (nevitaint.com, 2024)	T
الْعِمَارَةُ التَّرْكِيَّةُ	Türk mimarisi (deidin.com.tr, 2020)	T
السِّيَاسَةُ التَّرْكِيَّةُ	Türk siyaseti (Abbas, 2023)	T
كُرَةُ الْقَدَمِ التَّرْكِيَّةِ	Türk futbolu (alarab.co.uk, 2023; almaany.com, 2024)	T

الأسطورة التركية	Türk destanı (Ramadhan, 2021)	T
الشعب التركي, شعب تركي	Türk halkı (Qasim, 2023; almaany.com, 2024))	T
الأسلوب التركي	Türk uslûbu (Raed Khoshaba, 2022)	T

Üstteki listede bulunan 147 kelime ve ibarenin 10 tanesinin negatif, 5 tanesinin pozitif ve 131 adedinin tarafsız olduğu görülmektedir. Bu durum takriben %90 nispetinde tarafsız sözlerin varlığını ifade etmektedir. Tarafsız kelimeler siyaset, günlük ve sosyal hayat, ticari ürünler vb. alanlarda yoğunlaşmıştır. Negatif olarak Türklerin normali aşan milliyetçilikleri, çalışanlara haksız muameleleri, giyim kuşamlarının farklılığı gibi konulardadır. Pozitif görülen yönleri ise müstağnilikleri, Türklerin adil olmaları gibi meselelerdir. Bu oranlar Yücel, Okuyan ve Macit (2024) ile Yücel ve Arslan'ın çalışmalarıyla büyük oranda paralellik göstermektedir. Yine Arapçadaki 147 kelime, terkip, deyim veya atasözünün miktarı hem Batı Avrupa (Almanca 87, İngilizce 18 ve Fransızca 48) dillerine kıyasen (Yücel, Okuyan ve Macit, 2024) hem de Güney Asya (Urduca 77, Pencapça 26, Sindice 8, Peştuca 9, Beluçça 4) dillerindeki söz varlığının (Yücel ve Arslan, 2023) oldukça üzerinde bir rakamdır.

Grafik 1

Mısır Arapçasında Türklerle İlgili Kelime ve İfadeler

Üstteki grafikte Türklerin yaşadıkları yerler ve mekânların öne çıkması oldukça ilginçtir. Siyasi ve askeri kelimelerle Türklerin gelenek, görenek ve inançlarının bunu takip etmesi tarihi perspektif açısından tutarlıdır. Ticari ürünler, Türklerin kavimleri, Türk dili ve edebiyatı, Türklerin devlet ve idari müesseseleri yine dikkate değer nispetlerdedir. Türklerin kıyafet ve giyecekleri, Türklerin yoğunlukla yaşadıkları yerlere izafe edilen sebze, meyve ve hayvanların sayıca oldukça az olması bu tür kelimelerde millet isimleri verilmesinin oldukça sınırlı olması gösterilebilir (Yücel, Arslan ve Duran, 2024).

Tablo 2

Türkiye Türkçesinde Araplarla İlgili Kelime ve İfadeler

Kelime	Anlam	Tür
Ahşaptan (kamıştan/tahtadan/Bir iş için uygun malzeme ve insan kullanılması gerekir.N odundan) maşa, Araptan paşa(Çetiner, 2004) olmaz		
Ak Arap	Arap sözcüğü "zenci" anlamına da geldiğinden asıl AraplarınN söz konusu olduğu anlatılmak istenirken kullanılır. TS, 1/52	
Anladıysam Arap olayım	Hiçbir şey anlamadım. TS, 1/111	N
Arabeskleşme	Arabesk durumuna gelme. TDK-TS, 123	N
Arafatta soyulmuş hacıyaHer şeyini kaybedip çırlıçıplak kalmak, çaresiz kalmak.N dönmek	TDK-TS, 124	
Arap	Çocukları korkutmak için uydurulan mevhum bir varlık;N (OAS, 1/122)	
Arap	Koyu esmer veya kara. (TDK-TS, 126; OAS, 1/122)	N
Arap araba yüzün karadır demiş Kendi kusurlarını görmeyip, başkalarının kusurlarınıN bulmaya çalışan kim seler için söylenir. (OAS, 1/122)		
Arap çorap	Değerli değersiz, gelişigüzel kimseler. (OAS, 1/123)	N
Arap dilini çıkarmış gibi	Çok parlak, göze çarpıcı kırmızı. (OAS, 1/123)	N
Arap eli öpmekle dudakİnsanlar her ne kadar düşkün, gariban da olsalar özellikleN kararmaz	bizden büyüklere karşı saygılı olmak ve onlara hürmet göstermek bize bir zarar vermez, (dersimiz.com, 2023)	
Arap gibi olmak	Simsiyah olmak, kararmak. TDK-TS, 126; Simsiyah olmak.N Güneşten yanıp kararmak. (OAS, 1/123)	

Arap olayım	(şaka yollu) Söylenen bir şeyin doğruluğuna inandırmak içinN kullanılır. TDK-TS, 126; ..bundaki Arap kelimesi zenci anlamında kullanılmıştır. (OAS, 1/123)	
Arap saç (I)	Çözümlemeyecek kadar kaşık durum. TDK-TS, 127	N
Arap saç gibi	Karmakarışık. TDK-TS, 127	N
Arap saçına dönmek	İşlerin çok karışıp çözülmesi güç bir duruma gelmesi.N (TDK-TS, 127; OAS, 1/123).	
Arap yağı bol buldu mu, kışınaBaşkasının imkânlarını har vurup harman savurma.N başına sürermiş.	(Serdaroğlu, 2022)	
Arap'ın yalellisi gibi	Usanç verecek biçimde sürüp giden (iş, konuşma vb.). yalelliN gibi. (dersimiz.com, 2023).	
Araplık	Arap olma durumu. TDK-TS, 127	N
İçtim (çektim) şarabı (rakıyı),Keyiflenme. (Mehmet Benli, 2019)		N
öptüm Arabı		
Ne Şam'ın şekeri ne Arabın yüzüFaydası olsa bile istenmeyen kimseler için söylenir. (OAS,N 1/122)		
Arap uyandı (veya Arabın gözüGeçen bir olaydan ders alındığını anlatır. TDK-TS, 126;P açıldı)	OAS, 1/123	
Araban	Klâsik Türk müziğinde bir makam. TDK-TS, 123	T
Arabankürdî	Klâsik Türk müziğinde az kullanılmış birleşik bir makam.T TDK-TS, 123	
Arabaşı	Pişmiş ve dondurulmuş hamur yanında yenen tavuklu veyaT hindili çorba. TDK-TS, 123	
Arabesk	1. Arap üslûbunda olan (şey): Arebesk müzik. 2. GirişikT bezeme. TDK-TS, 123	

Arabeskçi	Arabesk müzik sanatçısı. TDK-TS, 123	T
Arabeskleşmek	Arabesk özelliği kazanmak veya arabesk durumuna gelmek. TDK-TS, 123	T
Arabi	Arapça. TDK-TS, 123	T
Arabi	Araplarla ilgili. Araplara özgü olan. TDK-TS, 123	T
Arabist	Arap dili ve edebiyatıyla uğraşan kimse. TDK-TS, 123	T
Arabistan defnesi	Dulaptal otugillerden, Asya ve Afrika'nın sıcak bölgelerinde yetişen, kabukları hekimlikte kullanılan bir ağaççık (Daphne gnidiunt). TDK-TS, 123	T
Arabistik	Arap dili ve kültürü araştırmaları. TDK-TS, 123	T
Arabiyat	Arap dili ve edebiyatı. (OAS, 1/120)	T
Arabizasyon	Araplaştırma. TDK-TS, 124	T
Arap	Arap halkına özgü olan şey. (TDK-TS, 126)	T
Arap	Orta Doğu ile Kuzey Afrika'nın büyük bir bölümünde yaşayan halk ve bu halkın soyundan olan (kimse). (TDK-TS, 126)	T
Arap	Zenci, fellâh. (TDK-TS, 126)	T
Arap alfabesi	Türkiye'de İslâmiyet'in kabulünden 1928'e kadar kullanılan arap alfabesi. (OAS, 1/123)	T
Arap bacı	Zenci hizmetçi ve mürebbiyeler için kullanılır. (OAS, 1/122)	T
Arap bezemeleri	Arapların islâmiyetten sonraki bezemelerini vücuda getiren örgelerin başlıcaları Türk ve İran geleneklerinden alınmış unsurlardır. (OAS, 1/289)	T
Arap bocisi	Bidon, fiçı v.b. eşyayı her hangi bir araca kaldırmak veya bir araçtan indirmek için kullanılan tertibat. (OAS, 1/122)	T

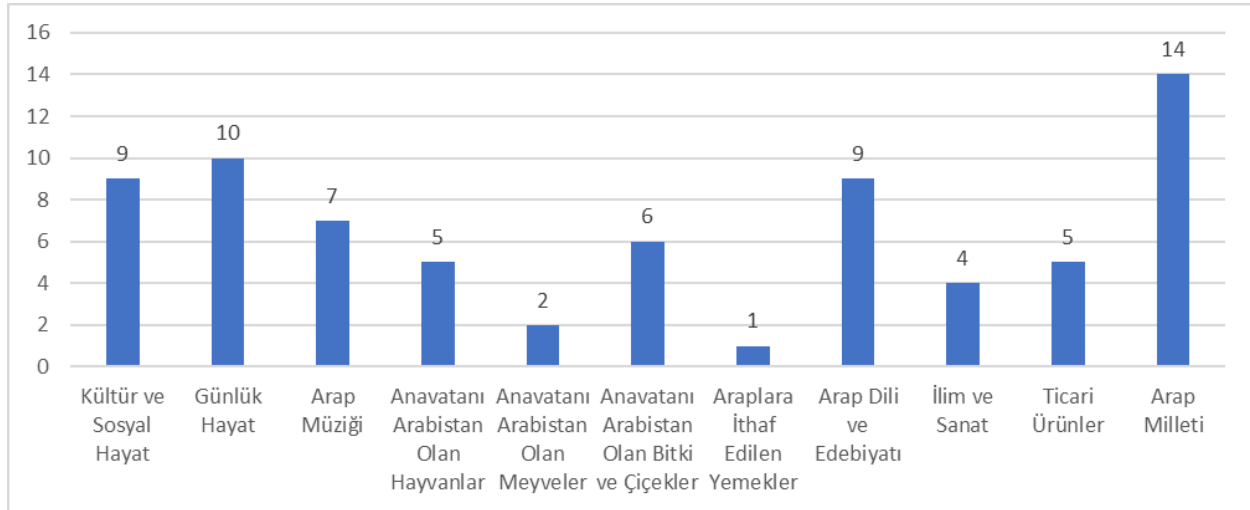
Arap bülbülü	Bir bülbül türü. (OAS, 1/122)	T
Arap bülbülügiller	Omurgalı hayvanlardan kuşlar (Aves) sınıfının, ötücü-kuşlarT (Passeriformes) takımının, öz-ötücüler (Oscin es) üst familyasına giren bir familya. (OAS, 1/122)	
Arap çakmağı	Sürterek ateş alan kav çakmak. (OAS, 1/122)	T
Arap cevizi	Halat kollarını yeteri kadar açarak bedeni üzerine yatırdıktanT sonra her kolun kendinden sonraki iki kolun altından yukarı doğru alınarak çe kilip sıkıştırılması suretiyle meydana getirilen ceviz. (OAS, 1/122)	
Arap filozofları	Araplar ve bazı Batılı yazarlar (Gustave le Bon gibi) bütünT İslâm filozoflarına bu adı verirler. (OAS, 1/123)	
Arap inciri	Hint inciri. (OAS, 1/123)	T
Arap otu	Birçenekliler (Monocotyle doneae) sınıfının, ZambakgillerT (Liliaceae) familyasından, güzel çiçeklerinden dolayı bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirilen bir bitki. (OAS, 1/123)	
Arap rakamları	Bugün kullandığımız sayıları gösteren rakamlar. TDK-TS,T 127	
Arap sabunu	Potasla yapılan, yumuşak. esmer bir sabun. TDK-TS, 127	T
Arap saç (II)	Küçük, yuvarlak ve çok sık yeşil yaprakları olan uzadıkçaT aşağı doğru sarkan bir tür süs bitkisi, civanperçemi. (TDK-TS, 127; OAS, 1/123)	
Arap sinamekisi	Bir çeşit sinameki. (OAS, 1/123).	T
Arap tavşanı	Kemirgen memelilerden bir hayvan (Daculus daculus).T (TDK-TS, 127; OAS, 1/123).	

Arap tavşanıgiller	Omurgalı-hayvanlardan kemiriciler (Rodentia) takımının,T sıçanımsılar (Myomorpha) bölümüne giren bir familya.. (OAS, 1/123)	
Arap tavuğu	Bir tür tavuk. (OAS, 1/123, 9/2790)	T
Arap tümdengelim	Aristoteles tarafından ortaya konulan. OrtaçağdaT Hristiyanlık ve Müslümanlık tarafından benimsenen düşünce metodu. (OAS, 1/123)	
Arap uşağı	Güney ve Güneydoğu Anadolu'da arap asıllı fellâhlara verilenT ad. (OAS, 1/123)	
Arap yasemini	Bir tür yasemin. (OAS, 1/123)	T
Arap zamkı	Akasyadan elde edilen bir zamk, zamkıarabî. TDK-TS, 127	T
Arap zamkı ağacı	Arabistan akasyası. (OAS, 1/123)	T
Arap, Fotoğrafın Arabı	Fotoğrafın negatifi. (OAS, 1/122)	T
Arapça	Arap dili. (OAS, 1/123)	T
Arapçalaştırma	Arapçalaştırmak işi. TDK-TS, 126	T
Arapçalaştırmak	1. Arapçaya çevirmek. 2. Arap dili özelliği kazandırmak.T TDK-TS, 126	
Araplaşma	Araplaşmak durumu. TDK-TS, 126	T
Araplaşmak	Arap olmak. Araplığı benimsemek. TDK-TS, 126	T
Araplaştırma	Araplaştırmak işi. TDK-TS, 127	T
Araplaştırmak	Arap kimliğini kazandırmak. TDK-TS, 127	T
bayatıaraban	Araban ve bayati makamlarından oluşturulan bir birleşikT makam. TS, 1/247	
Zamk-ı arabi	Arap zamkı. TS, 1/126	T

Üstteki listeye bakıldığında öncelikli olarak Türkiye Türkçesinde Araplarla ilgili oldukça genil bir kelime ve ifade varlığı görülmektedir. Listedeki maddelerin büyük kısmı tarafsız sözlük kelime ve ifadelerinden müteşekkildir. Toplamda 72 maddeden 50'si tarafsız kelime ve ifadelerdir. Negatif kelimelere bakıldığında 21 ifade ve kelimeyle epeyce yer tutmaktadır. Pozitif olarak sadece bir deyim bulunmaktadır. Olumsuz ifadelerin büyük kısmı Arapların ten rengi, idarecilik özelliklerinin zayıflığı, saçlarının kıvrışıklığı gibi bazı bedeni hususiyetleri, kimi adetleri, dillerinin Türklere anlaşılmasız gelmesi gibi sahalarda toplanmaktadır. Tarafsız olan maddeler Arapların dilleri, sanat ve musikileri, onların coğrafyalarında yetişen kimi hayvan ve bitkiler, o bölgelerden gelen bazı ticari mallar sayılabilir. Negatif kelimelerin hakaret ve aşağılama konusunda sert ifadeler olmadıkları ancak farklılıkları vurgulamanın daha fazla öne çıktığı görülmektedir.

Grafik 2

Türkiye Türkçesinde Araplarla İlgili Kelime ve İfadeler

Grafikte en ağırlıklı alanın Arapların milli özellikleri olduğu görülüyor. Dokuz farklı kelime ve terkipte mevcut olması Türkiye Türkçesi konuşurların Arap dil ve edebiyatına aşinalıklarını

göstermektedir. Diğer taraftan Arapların müzikleri, kültür ve günlük hayatları da birbirlerine yakın miktarlarda ve azınsanmayacak durumdadır. Bu durum iki halkın birbirlerine olan yakınlığının, iç içe yaşamışlıklarının ve tanımalarının bir sonucu olarak görülmelidir. İçinde Arap kelimesi geçen bir yemek bulunurken anavatanı Arabistan olan hayvan, bitkive çiçeklerin kayda değer sayılarda olması da dikkat çekicidir. Buna sebep olarak kimi tropikal bitki, hayvan, meyve-sebze ve çiçeklerin Hint kelimesinde olduğu gibi (Yücel, Arslan ve Duran, 2024, s. 5) Arap konuşurların yaşadıkları coğrafyalara ithaf edilmeleridir.

Farsçada Türklerle İlgili Kelime ve İfadeler

Farslılar/Acemler 1000 yılı aşkın bir süredir Türklerle birlikte yaşamışlar ve yaşamaya devam etmektedirler. Yüzlerce yıl boyunca Türkler Farsça konuşulan toprakları idare etmişlerdir. İlk başlarda Türkler edebiyat sahasında Farsçanın tesirinde kalmış ve birçok edebi tür ve bu türlerde kullanılan elfaz Türkçeye ödünçlenmiştir. Bu uzun süre boyunca karşılıklı halklar arasında birbirlerini ifadede kimi kelime ve ifadeler türetilmiştir. Farsçada Acem halkının Türklere bakışı ve bu bakış açılarının şiir ve edebiyata yansımaları Armutlu ele almıştır. Armutlu (2020), tarih boyunca Fars edebiyatından örneklerle Türk kelimesine yüklenen manaları kaleme almıştır. Karaismailoğlu (2002) İslâmiyet sonrasında ilk Farsça şiirlerde Türkler isimli makalesinde Osmanlı öncesi Fars edebiyatında Türklerin Farsça şiirlerde ele alınış şekline örnekler vermektedir. Çalışmasında şiirlerden yola çıkarak Farslıların Türklere bakışını da ortaya koymaktadır. Dönemin şiirlerinde Türklerin ele alınışlarını “Türk boyları, bölge ve şehir adları, Türklerin güzellikleri, Şehnâme'nin tenkit edilmesi, İran destan kahramanlarının küçümsenmesi ve Türklerin övülmesi ve Türklerin ve Türk sultanlarının dinî inanç ve tercihleri” (Karaismailoğlu, 2002, s. 5/914) şeklinde beş alt başlıkta tasnif etmiş tek tek değerlendirmiştir. Bir diğer çalışmada Yağcı (2002) Farsça ve Türkçe lugatlerde Türk'e verilen manaları, Fars edebiyatına yansımalarını ve Fars edebiyatından alınarak Türk şiirindeki kullanımlarını listelemiş ve örneklerle vermiştir. Bir diğer çalışmada Kartal (1999) *Farsçada Türkçe Kelimeler ve Fars Edebiyatı'nda "Türk" Kavramı ile İlgili Unsurları* ele almıştır. Çalışmasında Dörfer'in dört ciltlik sözlüğünü ve Sükun'un *Farsça - Türkçe Lügat, Gencinei Güftar Ferhengi Ziya* isimli lugatindeki şiirlerde geçen ifadeleri derlemiş, tasnif etmiş ve yorumlamıştır.

Tablo 3*Farsçada Türklerle İlgili Kelime ve İfadeler*

Kelime veya İfadeler	Anlam	Tür
Nâ-dân	Türkler, bedevî ve çadırdaki oturan bir kavim oldukları zamanlarda, Asya'nın merkezinden İran'a geldiler. Bu yaşam biçiminden dolayı onlara bu tabir kullanılır (Fİ, 1387, ss. I/275-78)	N
ترک بیچاره	Türk kelimesi <i>biçare</i> kelimesiyle birleştirilerek kullanılır ve <i>acınası Türk</i> anlamına gelir. (Hafız Şirazi)	N
ترک جفاگر	Sevilen isimlerden biri) .D-FS, 5/6646 (	N
ترک خطای	Sevilen isimlerden biridir. Ve kötü niyetli Türk ve zalim Türk anlamında. (D-FS, 5/6646)	N
ترک دل سٹان	Sevilen isimlerden biri) .D-FS, 5/6646(	N
ترک دل کش	Sevilen isimlerden biri) .D-FS, 5/6646 (	N
ترک هند و خال	Sevilen isimlerden biridir ve mahbub anlamına gelir. (D-FS, 5/6647)	N
ترك كردن	Terbiyesizlik etmek. (D-FS, 5/6656)	N
ترک	Kötü niyetli Türk, Türk gibi birine iftira atmak (D-FS, 5/6649)	N
ترک	Vefâsız oluşlarıyla bilinirler. (Fİ, 1387, ss. I/275-78)	N
ترک	Savaşçı, kavgacı, yağmacı ve fitne çıkarandır. (Fİ, 1387, ss. I/275-78)	N
ترک جاہل	Bu ifade, <i>cahil Türk</i> anlamına gelir ve Türklerin eğitimsiz olduğunu ima eder. (Sa'dî Şirazi)	N
ترک خو	Kötü ahidli, vefâsız ve kötü huyludan kinaye (MS, 1379, ss. 113-14; (D-FS, 5/6646)	N

ترک درویش	<i>Dervîş Türk</i> anlamına gelen bu ifade, Türklerin yoksul ve fakirN olduğunu ima eder. (Nizami Gencevi'nin Hamse")	
ترک مزاج	Aldatıcı. (D-FS, 5/6660)	N
ترکانه	Zerâfetsiz ve edebe riayet etmeyen. Çabuk, hareketli. Cesur ve N korkusuzca davranan, öfke ile hareket eden. Edebsiz. (FKS, 1312, ss. I/276-77).	
ترکتازه	Yağma, talan; Dört nala koşan Türkler gibi. (D-FS, 5/6653)	N
Türk-i dil-siyeh	Türkler katı kalpli, acımasızdırlar. (Hâfız)	N
ترک بد خواه	Acımasız Türk. (D-FS, 5/6646)	N
Tîr-i müje, kemân-ebrû, Türkler, asker idiler. Bu askerler, Çağânilerin son zamanlarında N kemend-i zülûf	ve Gaznelilerin hüküm sürdüğü ilk yıllarında orduda makamlar elde ettiler ve bu zamandan itibaren yavaş yavaş maşûk için kullanılır (Fİ, 1387, ss. I/275-78)	
ترک بازی	Ansızın saldırma ve yol üzeri yağmalama. Çevik, kıvrak ve asker N anlamınadır. (GL, 1363, s. 203).	
ترک تاز	Habersiz ve ansızın saldırma ve yağmalama. (MP, 1335, ss. N II/1078-80); Cevr ve yağmadan kinaye (MS, 1379, ss. 113-14); Habersiz, hızlı, habersiz ve vakitsiz askerin yağma ve saldırısı. (FN, 1355, II/855-56); Şiddetli ve acımasızca saldıran (FKS, 1312, ss. I/276-77; D-FS, 5/6652)	
ترک تازی	Habersiz saldırma, yol üzerinde talan ve yağmalama. (FR, s. N I/423); habersiz saldırma, yol üzerinde yapılan talan ve yağma. (MS, 1379, ss. 113-14); Ansızın ve yağma amacıyla şiddetli hamle etmek ve saldırmak (FKS, 1312, ss. I/276-77); hızlı, acil ve habersiz saldırma, yol üzeri talan ve yağma etme. (BK, 1393, ss. I/487-88). Türklerin işgali gibi D-FS, 5/6653)	

ترک مستولی	Bu ifade, <i>istila eden Türk</i> anlamına gelir ve Türklerin diğerN ülkeleri işgal ettiği ima edilir. (Rumi'nin Mesnevi")	
ترک جوش	Yarı pişmiş et. Türkler, eti yarı pişmiş yerler/ hazmederler ve tam N pişmiş et, kuvvet vermez derler. (MP, 1335, ss. II/1078-80); Yarı pişmiş et. (FN, 1355, ss. II/855-56; BK, 1393, ss. I/487-88); Tamam olmayan her şey, yarı pişmiş. (FKS, 1312, ss. I/276-77); Türkler gibi yarı pişmiş et yiyen (D-FS, 5/6653)	
ترک روستایان	Soğan ile doymuştan kinaye (BK, 1393, ss. I/487-88); Soğan ile N doymuş, doyan. (MS, 1379, ss. 113-14; FN, 1355, ss. II/855-56; D-FS, 5/6646)	
ترک دوات دار	Kalem ve kağıt kullanan meşhur tarihi bir köle (D-FS, 5/6647) N	
ترک کافر	Bu ifade, <i>kâfir Türk</i> anlamına gelir ve Türklerin İslam dinine N uymadığı veya uymak istemediği ima edilir. (Firdevsi'nin "Şehname")	
ترکی زرد کلاه	Türk-i zerd-külâh (MS, 1379, ss. 113-14)	N
ترک زرد کلاه	Gün ışığı. (D-FS(6646/5 ,	P
ترک طناز	Sevilen isimlerden biri. (D-FS, 5/6646)	P
ترکان بهرور و سختکوش هستند.	Türkler çalışkan ve gayretlidirler. (İRDK-FS, s. 7/2464)	P
ترکان پایدار و باوفایند.	Türkler dayanıklı ve sadıktırlar. (İRDK-FS, 7, s. 2464)	P
ترکان در تجارت و بازرگانی تجربه‌ای بی‌نظیر دارند.	Türkler ticaret ve iş dünyasında eşsiz bir deneyime sahiptirler. P (İRDK-FS, s. 7/2465)	
ترکان مردان مردانی‌اند که با ایثار و فداکاری معروفند.	Türkler fedakarlık ve özverileriyle tanınan yiğitlerdir. (İRDK-P FS, s. 7/2464)	
ترکستان تاب	Yaratılış meydanının genişliğinden kinaye. (MS, 1379, ss. 113-P 14)	

تۈرك-ي سەمەن	Yasemin yüzlü, ak benizli Türk. (Nizamî)	P
ترک	Köleleri ve hizmetçileri güzel ırktandı, bu vesileyle Türkçe güzel P aşık anlamında kullanılmıştır. (D-FS, 5/6649)	
ترک	Türklerin tatlı dudakları, Türkler her zaman tutkuyu ve zevki P sever anlamında. (D-FS, 5/6647)	
ترک	Güzel yüzlü. Maşûk, Yağmacı. Savaşçı. Kavgacı (FKS, 1312, ss. P I/276-77); Beyaz çehreli ve güzeldir. Bu yüzden güzel yüzlülerden kinayedir. (Fİ, 1387, ss. I/275-78)	
ترک	Maşûktan kinaye (Fİ, 1387,I/275-78); gulâm, maşûk ve P matlûbtan kinaye. Mecazen asker ve maşûk (MS, 1379, ss. 113-14)	
ترک ظلم پیشه	Sevgili, acımasız. Çok tutulan isimlerdendir. (D-FS, 5/6646)	P
ترک چشم	cezbedici, alımlı ve tutsak eden göz (FN, 1355, ss. II/855-56; D-P FS, 5/6653); Türk gözleri, öldürücü gözler. (Sa'di-i Şirâzî)	
ترک خرگاہی	Maşûktan kinaye (MP, 1335, ss. II/1078-80); Maşûktan kinaye. P Türklerin işi yani askerlerin görevi, savaş meydanında ok ve mızrak atmaktır. (MS, 1379, ss. 113-14; D-FS, 5/6646)	
ترک رخساره	Türk yüzlü (D-FS, 5/6654)	P
ترک وار	Türk gibi, Türke benzer. (D-FS, 5/6647)	P
انصاف و عدل از ترکان برخوردارند.	Türkler adaletli ve tarafsızdırlar. (İRDK-FS, s. 7/2464)	P
ترکان آشکار و سادمدلند.	Türkler açık ve samimidirler. (İRDK-FS, s. 7/ 2464)	P
ترکان با حسن اخلاق و اعتقاداتشان معتبرند.	Türkler iyi ahlakları ve inançlarıyla saygın kişilerdir. (İRDK-FS, P s. 7/2465)	

Türkler şefkat ve nezaketleriyle tanınırlar. (İRDK-FS, s. 7/2464) P
ترکان با دلسوزی و مهربانی شهرت دارند.

Türkler dürüstlükleri ve güvenilirlikleriyle tanınır." (İRDK-FS, P
ترکان با صداقت و امانت s. 7/2464)

Türkler kültürlerine ve miraslarına bağlılıklarıyla tanınır. (İRDK-P
ترکان به پایبندی به فرهنگ و میراث خود مشهورند FS, s. 7/2465)

Türkler dil ve edebiyatlarına değer verirler. (İRDK-FS, s. 7/2465) P
ترکان به زبان و ادبیاتشان ارزش قائلند

Türkler ikiyüzlü ve acı çeken değillerdir. (İRDK-FS, s. 7/2464) P
ترکان بی ریا و رنجور نیستند.

Türkler, çaba ve gayreti takdir edilen önemli ve değerli bir P
ترکان مردمی مهم و ارزشمندند که تلاش و کوشش را تحسین می‌کنند toplumdur. (İRDK-FS, s. 7/ 2464)

Türkler ünlüdür ve cesaretlerinden dolayı saygı görürler. (İRDK-P
ترکان نامورند و برخوردار از دلآوری‌اند FS, s. 7/2464)

Türkler cesaretleriyle tanınan yiğitlerdir. (İRDK-FS, s. 7/2464) P
ترکان، مردان مردانی‌اند که به شجاعت مشهورند.

Cesur, yiğit kahraman (BK, 1393, ss. I/487-88). P
ترکی

Türklerin gözleri mest ve sarhoştur. (Hâfız) P
Türk-i serkeş

Türklerin gülüşü güzeldir. (Nizâmî) P
hinde-i Turkan

Türklerin yüzleri peri yüzü gibidir. (Hâfız) P
turk-i peri-çehre

Türk gözleri. (Sa'di Şirâzî) P
Çeşmân-ı Türk

Türk yüzlü. (D-FS, 5/6647) P
ترک رخ

Perî yüzlülerin ve putperestlerin ülkesi (Fî, 1387, ss. I/275-78) P
ترکستان

Saray ve güzellerin olduğu yer. (MS, 1379, s. 113-14) P
ترکستان شاه

ترکان هنرمند و خلاق هستند.	Türkler sanatçı ve yaratıcıdırlar. (İRDK-FS, s. 7/2464)	P
ترکان هنرمندانی‌اند که با افتخار فرهنگ خود را حفظ می‌کنند.	Türkler kültürlerini gururla koruyan sanatçılardır. (İRDK-FS, s. P 7/2464)	P
ترکستان فسل	Bilgi genişliğinden kinaye (MS, 1379, ss. 113-14)	P
ترک چینی طراز	.Türk porselen işçiliği	P
ترک	Türklerin işinin mızrakçı birlikler anlamına geldiği çekim. savaş alanında ve sevdiklerinize yay ve kaş yayını atan askerlerdir (D-FS, 5/6648)	P
Türk-i tîr-endâz	Okçu Türk, cengaver Türk. Kirpikleriyle sevgiliyi avlama manasında bir istiaze. (Sa'di Şirazi)	P
ترک اشقر	Merîh (FN, 1355, II/855-56; D-FS, 5/6646)	P
ترک پنجم بسار	Merih. (D-FS (6646/5 ,	P
ترک پنجمین	Merih. (D-FS, 5/6646)	P
ترک چین	Güneşten kinaye (MP, 1335, ss. II/1078-80; MS, 1379, ss. 113-14; P GL, 1363, s. 203). Güneş (FN, 1355, ss. II/855-56); Dünyayı aydınlatan güneşten kinaye. (BK, 1393, ss. I/487-88; D-FS, 5/6647)	P
ترک حساری	Ay ve Güneş'ten kinaye (MP, 1335, ss. II/1078-80); Ay ve Güneş P (FN, 1355, ss. II/855-56); Ay ve Güneş'ten kinaye. (MS, 1379, ss. 113-14); Ay'dan kinaye. Güneş için de derler. (BK, 1393, ss. I/487-88; D-FS, 5/6646)	P
ترک سلطان شکوه	Gün ışığı. (D-FS6646/5 , ;FN, 1355, ss. II/855-56.)	P
ترک سنان گذلر	Gün ışığı. (D-FS(6646/5 ,	P
ترک فلک	Merîh Yıldızı. Güneşten kinaye de derler. (GL, 1363, 203); Merîh ve P Güneş (FN, 1355, ss. II/855-56); Merîh Yıldızı'ndan kinaye ve güneş	P

için de derler. (BK, 1393, ss. I/487-88); Merîh'ten kinaye. Güneş. (MS, 1379, ss. 113-14; D-FS, 5/6646)

ترک معربد	Merîh (MP, 1335, ss. II/1078-80); Merîh ve Güneş (FN, 1355, ss. P II/855-56); Türk-i felek manasıdır ki, Merîh Yıldızı'ndan kinaye. (BK, 1393, ss. I/487-88; D-FS, 5/6647)	
ترک نیمروز	Güneşten kinaye (MP, 1335, ss. II/1078-80); Güneş (FN, 1355, ss. P II/855-56); Türk-i nîm-rûz (MS, 1379, ss. 113-14)	
ترک نمروز	Gün ışığı. (D-FS, 5/6647)	P
ترک گردون	Merih. (D-FS, 5/6647)	P
âhû-yi Amû	Am'u'nun ahusu. Amû, Ceyhun nehri kenarında bir köyün adıdır.)'P terkibi de Türk güzeli manasında kullanılmıştır. Katran'ın şu beyitlerinde bu durumu görmekteyiz (Sükûn, 1984)	
ترک	Onların gözleri küçüktür. (Fİ, 1387, ss. I/275-78)	T
ترکان مهمان نواز و مهربانند.	Türkler misafîrperver ve şefkatlidirler. (İRDK-FS, s. 7/2464)	T
ترکانه	Türk gibi, Türk'e benzeyen (FN, 1355, ss. II/855-56); Türke ait. (D- T FS, 5/6652)	
ترکزاد	Türkten doğmuş (D-FS, 5/6654)	T
ترکزاده	Türklerden doğmuştur. Türk kadını olan Türk oğlu Türkzade (D-FS, T 5/6646/6655)	
ترکه ترک	Türk'ün mirası (MMSC, s. 6661)	T
ترکش	Mahabad şehrinin banliyölerinde bulunan bir yerleşim yeri. (D-FS, T 5/6656)	
ترک دره	Bir yer ismi. (D-FS, 5/6654)	T
ترك نشین	Türklerin yaşadığı yer, oturdukları mahalle. (D-FS, 5/6647)	T

ترك محله	Bir yerleşim ismi. (D-FS, 5/6660)	T
ترك محله	Bir yerleşim yeri ismi. (D-FS, 5/6660)	T
تركان	Haravi Şiraz'ın 12.000 metre güneyinde ve Şiraz'dan Jahrom ve T Firozabad'a 2.000 metre uzaklıkta bulunan Şiraz şehrinin orta kısmının kırsal bölgesinden Dehi'dir. (D-FS, 5/6650)	T
تركان	Türkler ve Çin (D-FS, 5/6650)	T
تركان خديو	Haduv Türkleri. Abadeh şehrinin 60 km. yakınlarında bir yer. (D-FS, T 5/6652)	T
تركان هرابرجان	Bir yerleşim ismi. (D-FS, 5/6652)	T
ترکچه	Bir yerleşim birimi adı. (D-FS, 5/6654)	T
تركك	Kalenin 8 bin yarda güneydoğusundaki Behbahan şehrinin Serhadhi T ilçesine bağlı Kohkiloye ilçesine bağlı Tayibi köyü. (D-FS, 5/6656)	T
ترککی	Bir yerleşim yeri adı. (D-FS, 5/6657)	T
ترک	Azerbaycan'ın (Burhan) banliyölerinde bir kasabanın adıdır. (D-FS, T 5/6649)	T
ترک	İran Dehi, Kiasar'ın 7 bin metre doğusunda yer alan Sari şehrinin T Chahardange ilçesine bağlı Puştcoh Surtici köyündendir. (D-FS, 5/6650)	T
ترک	Mianeh şehrinin Türk kesiminde, Mianeh'in 23 bin yarda kuzeyinde T ve Shuse Mianeh'den Tebriz'e 14 bin yarda uzaklıkta bulunan Kandavan köyünün bir kasabasıdır. (D-FS, 5/6649)	T
ترک	Melayer şehrinin kuzeyinde yer alan Melayer şehrinin beş T dehistanından biridir ve kuzey ve kuzeybatısından Hamedan şehrine, güneyden Hume ve Avar Zaman dehistanlarına ve doğuda Arak	T

şehrinin satın alma bölümüne doğru ve Bakhtar'dan Toisarkan şehri ile sınırlıdır. (D-FS, 5/6650)

ترک	Şirvan'ın 17 bin metre kuzeybatısında, Ziarat'ın Furi barajına giden T ana yolu üzerinde bulunan Kuçan şehrinin Şirvan ilçesine bağlı Takmaran köyünden Dehi'dir. (D-FS, 5/6650)	
ترک آباد	Bir yer ismi. (D-FS, 5/6650)	T
ترک آباد	Bir şehir ismi. (D-FS, 5/6650)	T
ترک آباد	Bir şehir ismi. (D-FS, 5/6650)	T
ترک دشت	Bir yer ismi. (D-FS, 5/6654)	T
ترک ده	Bir yer ismi. (D-FS, 5/6654)	T
ترک سلوه	Bir yerleşim yeri adı. (D-FS, 5/6655)	T
ترکاشه ت	Bukan'ın 26.000 yarda doğusunda ve Şuse Bukan'dan Miandoab'a T kadar 26.000 yarda doğuda bulunan Mahabad şehrinin Bukan bölümündeki Behi köyündendir. (D-FS, 5/6650)	
ترکالکی	Samaleh'in 6.000 yarda kuzeyinde şoseh şuştar yolunun 25.000 yarda T kuzeyinde yer alan şuştar şehrinin Agili bölümündeki Agili köyü. (D-FS, 5/6650)	
ترکام	Kiasar'ın 7 bin metre doğusunda, dağlık ve ılıman Sari şehrinin T Chahardange bölgesindeki Peştcoh Surtici köyü (D-FS, 5/6650)	
ترکان آباد	Ardakan'ın 4 bin metre kuzeybatısında bulunan ve Yezd yoluna T bağlanan Yezd şehrinin Ardakan ilçesinin banliyösünde bir köydür. (D-FS, 5/6650), H. 734-736 yıllarında Emir Mübariziddin ve oğullarının Yezd'de kurdukları köylerden biridir. (D-FS, 5/6650)	
ترکان ده	Bir yer ismi. (D-FS, 5/6652)	T
ترکانی	Bir yerleşim adı. (D-FS, 5/6652)	T

ترکران	Bir yer ismi. (D-FS, 5/6654)	T
ترکستان	Türk halkının asıl ikametgâhının orası olduğu ve adeta Sincan eyaleti T olduğu söylenilen yer. (D-FS, 5/6655)	T
ترکستان چین	Doğu Türkistan (D-FS, 5/6655)	T
ستان روس	Rusya Türkistanı, eski zamanlarda büyük bir kısmı Turan ve Harezm T toprağı olarak bilinen, bugün Afganistan ile kuzeydoğu İran, Rusya Kazakistan, Doğu Türkistan ve Dış Moğolistan ile Türkistan ve Özbekistan Cumhuriyetleri arasında kalan bölge. (D-FS, 5/6655)	T
ترکستان شرقی	Çin Türkistan'ı. (D-FS, 5/6655)	T
ترکستان غربی	Rusya topraklarındaki Türkistan. (D-FS, 5/6655)	T
ترکش, ترکاش	Bir yerleşim yeri adı. (D-FS, 5/6650/6656)	T
ترکمان	Bir yerleşim ismi. (D-FS, 5/6660)	T
ترکمان	Bir yer ismi. (D-FS, 5/6660)	T
ترکمان چای	Tebriz olaylarının yaşandığı bir köy. (D-FS, 5/6660)	T
ترکمانستان	Türkmenlerin memleketi. (D-FS, 5/6660)	T
ترکمبور	Tebriz yakınında bir yerleşim yeri. (D-FS, 5/6660)	T
ترکمن خیل	Bir yerleşim yeri ismi. (D-FS, 5/6660)	T
ترکمنستان	Türkmenistan. (D-FS, 5/6661)	T
ترکمنی	Bir yer ismi. (D-FS, 5/6661)	T
ترکه	Bir yerleşim yeri ismi. (D-FS, 5/6661)	T
ترکه	Bir yerleşim yeri ismi. (D-FS, 5/6661)	T
ترکه پان	Bir yerleşim yeri ismi. (D-FS, 5/6662)	T
ترکه داری	Bir yerleşim yeri ismi. (D-FS, 5/6662)	T

ترکو	Bir yerleşim ismi. (D-FS, 5/6661)	T
ترکی	Bir yerleşim yeri ismi. (D-FS, 5/6663)	T
ترکیه	Türkiye. (D-FS, 5/6665)	T
ترک میدان	Türk meydanı, bir yer adı. (D-FS, 5/6661)	T
ترک	Bilinen tâyife/tâyife-i ma'rûf. Bazen Türkistân hükümdarına da Türk T derler. Korkusuz ve merhametsiz âşık (FR, s. I/423; D-FS, 5/6647); Bilinen kavimdir (BK, 1393, ss. I/487-88); İnsân tâyifesinden bir büyük tayife için derler. (FN, 1355, II/855-56); Yâsef b. Nûh'un evladından bir topluluk olup çoğulu 'etrâk'tır. (FN, 1355, ss. II/855-56); Türklerin Yafes bin Nuh'un torunları olduğunu ve Ter (Burahan) Türkistan'da Tatarların, Moğolların ve diğer Türklerin ait olduğu ve dillerinin de bilindiği bir kavmin adı olduğunu söylüyorlar. (D-FS, 5/6649)	T
ترک	Türkistan eyaletinde yaşayanlara türk denir (D-FS, 5/6649)	T
ترکاترک	İki sert nesnenin çarpışma sesi. Kırılan ve patlayan bir şeyin şarkısı, T dünyanın gökgürültüsünü andıran yüksek sesleri şarkı ve çıtırtılar (D-FS, 5/6650)	T
ترکاب	Türk atı anlamına gelir. (D-FS, 1932, 4)	T
ترکی	Türkçe dilinin Farsça adıdır. (D-FS, 1932, s. 4)	T
ترکان	Bibi ve Begüm sınıfındaki kadınlara verilen ünvan. (D-FS, 5/6650)	T
ترکان خاتون	Nil Nehri'ndeki hanım sultanların unvanları (D-FS, 5/6650)	T
ترک سوار	Türk atlı süvari (D-FS, 5/6655)	T
ترکمن باشی	Türkmenistan'da kullanılan bir unvanın adıdır. (D-FS, 1932, s. 4)	T

توركان خاتون	Barak Hacib'in kızı ve Kutbuddin Sultan'ın karısıydı ve kocası T Kutbuddin Muhammed Sultan bin Hamir Tenko'nun ölümünden sonra Bamir Hila, Kirman eyaletinde görevlendirildi. (D-FS, 5/6651)	
ترك كشي ايلاقى	Türk veya Türk-Keshi İlaki olarak adlandırılan ve Samanoğulları T dönemi şairlerinden biri olan şairdir. (D-FS, 5/6657)	
تركان شاه	Tuğrul Şah'ın oğlu. (D-FS, 5/6652)	T
تركان شاه	Kirman Silac'ın onikincisi H. 551-563 (D-FS, 5/6652)	T
ترك	Çinlilerin "Tumen" dediği adı geçen hükümetin kurucusu. (D-FS, T 5/6647)	
ترك	Yafes bin Nuh'un torunları ve Turani kabilelerinin atası olduğunu ve T görünüşe göre aynı isimle anılan iki kabile olan Moğol ve Tatar adlı iki adamın da onun torunları olduğunu söylemiştir (D-FS, 5/6650)	
ترك پمپه	"Gül" doğumlu bir Latin tarihçisidir. Kendisi "Genel Tarih" kitabının T yazarıdır (MMSC, s. 6668)	
ترك شرازى	Şirazi Türkü Şiraz'da yaşamış bir Türk ve popüler isimleri (D-FS, T 5/6648)	
تركات	Padişah, mülklerinin oğlu Emir Ebu Hafs'a emanet edildiğini örnek T verdi. (D-FS, 5/6650)	
تركان شاه	Behram Şah'ın kardeşi tarafından öldürülen İbn Tuğrel Şah bin T Muhammed Şah. (D-FS, 5/6652)	
تركزاد	Anuşirvan'ın lakabı. (D-FS, 5/6646/6655)	T
تركمانى	Tarihi bir şahsiyet. (D-FS, 5/6660)	T
ترکه	Tarihi bir şahsiyet. (D-FS, 5/6662)	T
تركو	Tarihi bir şahsiyet. (D-FS, 5/6661)	T

ترکی	Tarihi bir şahsiyet. (D-FS, 5/6663)	T
ترکی	Tarihi bir şahsiyet. (D-FS, 5/6663)	T
ترکی تونسلی	Tunuslu tarihi bir şahsiyet. (D-FS, 5/6665)	T
ترکی نیقولا, تورکی نقولا	Nikola Al-Turk bin Yusuf İstanbullu veya Nikola bin Yusuf Al-Turk T veya Niqola Al-Turki (D-FS, 5/6661, 6665)	
تورکان خاتون	Tanac Hanin Bugra Han ve Melik Şah Selçuklu'nun eşi Türkan Hatun T Divanı'nın sahibi (D-FS, 5/6651)	
تورکان خاتون	Arslan Han'ın kızı ve H. 535'te ölen Sultan Sencerin Melk Şah T Selçuklu'nun karısı. (D-FS, 5/651)	
تورکان خاتون	Sultan Muhammed Harezmsah'ın annesi, Türk prenslerinden birinin T kızı (D-FS, 5/6651)	
تورکان خاتون	H. 656'da Moğollar tarafından öldürülen Sultan Celaleddin T Mutkabarni'nin kızı.(D-FS, 5/6651)	
ترکانی	Türk kadınlarında giydikleri Ferace cinsinden bir örtü. (FR, s. I/423; T FN, 1355, ss. II/855-56; BK, 1393, ss. I/487-88); Türk kadınlarının giydiği kıyafet (D-FS, 5/6652)	
ترکمانیه	Türkmenlerin kıyafeti (D-FS, 5/6660)	T
ترک	Türkistan'da Seyhun'a giren bir nehirdir. (D-FS, 5/6649)	T
ترک رود	Türk nehri, bir ırmak adı. (D-FS, 5/6654)	T
ترکان رود	Türkan Nehri Hargan dağlarından çıkıp Kazvin'e akan bir nehirdir. T (D-FS, 5/6651)	
ترکانی چرخ	Seb'a-yı seyyâre'den (Zühal, Müşterî, Merîh, Güneş, Zühre, Utârid T ve Ay'dan) kinayedir. (BK, 1393, ss. I/487-88); Türkân-ı çerh (MS, 1379, ss. 113-14); Yedi sitâre-i seyyâre. (FN, 1355, ss. II/855-56; D-FS, 5/6646)	

ترکمانچای	Türkmenistan'dan gelen bir nehrin adıdır. (D-FS, 1932, s. 4)	T
ترکمن صحرا	Türkmenistan'da bulunan bir çölün adıdır. D-FS, 1932, s. 4)	T
ترکان	Türkler, Türk kelimesinin cemiisi. (D-FS, 5/6651)	T
ترک	Türkistan'da Tatarların, Moğolların ve diğer Türklerin mensubu olduğu dilleri belli bir kavmin adıdır. (D-FS, 5/6645)	T
ترکان	Türk kelimesinin çoğuludur (FN, 1355, ss. II/855-56).	T
ترکمان	Türklerden bir kavimdir. Onlar Türklerden daha az pâyeye sahiptirler T (GL, 1363, s. 203); Türk manasınadır. İtidalsız Türklerden bir tâyifenin lakabıdır (BK, 1393, ss. I/487-88; D-FS, 5/6659)	T
ترکمان, ترکمن	Türkmenistan'da yaşayan bir halkın adıdır. (D-FS, 5/6659)	T
ترکمان, ترکمان	Türk manasınadır. (D-FS, 5/6659)	T
ترکمانی	Türkmenlerle ilgili (D-FS, 5/6660)	T
ترکمانیه	Türkmen halkları. (D-FS, 5/6660)	T
ترکمنلو	Türkmenistan'dan gelen anlamına gelir. (D-FS, 1932, s. 4)	T
ترکمنی	Türkmen adam. (D-FS, 5/6661)	T
ترکی	Türk halkına mensub. (D-FS, 5/6662)	T
Kıpçak (Kıpçak)	Çölü baştan başa bütün Kıpçaklar gördü. Orada beyaz bedenli T güzeller gördü (Nizâmî)	T
Hirhîz (Kırgız)	Seni methedenlerin; huyunu ögmeleriyle ağızları Hirhîz (Kırgız) T ahularının göbeği gibi miskiyle dolar (Ezrekî)	T
Karluk (Halluh)	Mutluluk meclisinde, bazen Halluh (Karluk) güzelinin bazen de T Yağma güzelinin elinden daima parlak şarap al (Ferruhî, 1335)	T

Yağma	Ey Sa'dî! Yağma dilberlerinin işvesine gönül verirsen gönlün T yağmaya uğrar demedim mi? (Sa'dî)	
Çigil	Bu lâle yanaklılar ki asılları Çigildendir; Ya Rabbi! Temiz olan T hilkatleri hangi çamurdandır (Şâ'ir	
Guz (Oğuz)	Bir Türk kavmi (Rûdekî, 1341)	T
Hazer	Bir Türk kavmi (Rûdekî, 1341)	T
Tacik	Bir Türk kavmi (Rûdekî, 1341)	T
ترك	Türk'e mensup, bir kavmin ismi (GL, 1363, s. 203); Bu kelime Orta T Asya'da yaşayan bir topluluk olan Türklerin adıdır. (D-FS, 1932, s. 4)	
ترك كلا	Amul şehrinin orta kesiminde ve Amol'un 4 bin metre doğusunda T bulunan Deşt Ser köyü. (D-FS, 5/6657)	
تركان	Merv adıyla bilinen bir köy. (D-FS, 5/6650)	T
تركان	Amol ilçesinin mahallelerinden biridir. (D-FS, 5/6651)	T
ترك چال	Bir yer ismi. (D-FS, 5/6654)	T
تركستان	Bir zamanlar Türkiye'den Yemen'e kadar olan bölge. (D-FS, 5/6655)	T
ترکمان	Bir yerleşim ismi. (D-FS, 5/6660)	T
ترکمان کندي	Mehabad yakınlarında bir yerleşim yeri. (D-FS, 5/6660)	T
ترکی	Barazcan kesiminde, Barazjan'ın 21.000 metre kuzey batısında ve T Şapur nehrinden 6.000 metre uzaklıkta bulunan Shabankare köyü. (D-FS, 5/6654)	
ترك تازه	Sufilerde bir ıstılah. (D-FS, 5/6653)	T
ترکی	Tarihi bir şahsiyet. (D-FS, 5/6663)	T
ترکی بن سعید	Tarihi bir şahsiyet. (D-FS, 5/6664)	T

ترکشیه

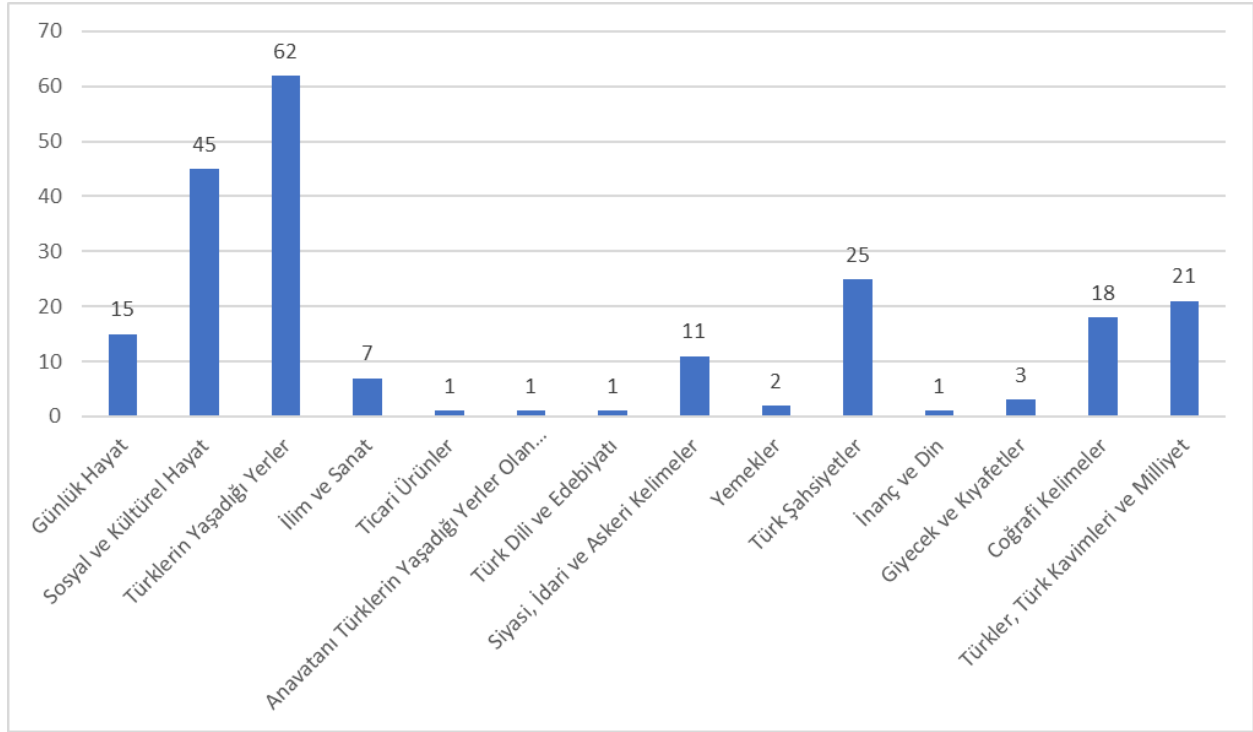
Nüzhet ül-Muştak kitabının yazarının Türk boylarından birine T verdiği ad (D-FS, 5/6656)

Bu listeye birçok farklı terkip daha eklenebilir. Sadece Firdevsî'nin (1994, 1995) Şehname'sinde (Ey, talihi tersine dönmüş Turk!, 3/196; Ey, devin oğlu, kötü soylu Turk!, 3/273; Ey, akılsız ve kötü fitratlı Türk!, 4/425; Ey, uğursuz talihli Türk!, 4/431; Ey kötü talihli ve adı batasıca Türk!, 2/268; Ey, şaşkın ve soysuz Türk!, 2/269) şeklinde değişik ifadelerle anılmaktadır. Ancak Firdevsî'nin bu sözleri hemen başta umumi cerayanın aksinedir hem de kendisinden sonraki birçok şair tarafından ağır şekilde tenkit edilmiştir. Eserinde hasmane ifadeler kullanması uydurmacılığına verilmiştir (Karaismailoğlu, 2002). Firdevsî'nin Türklerle ilgili hemen tek müspet ifadesi “Her taraf Turk kızlariyle dolar. Bunlar selvi boylu, misk kokulu, kara saçlı ve yüzleri örtülüdür“ (Şehname, 18004. beyit) Türk kızlarıyla ilgilidir. Maksadın hasıl olması ve Farsça şiirlerde farklı terkiplerin çokça bulunması sebebiyle bu miktarla iktifa edilmiştir. Ayrıca eski dönemde Farsça şiir yazar kimi şâirlerin şiirlerinde adında Türk kelimesi geçmeyen ama Türklerin yaşadıkları şehir isimleri de bulunur. Üstteki listeye alınmayan bu şehirler Kartal'ın (1999) çalışmasında Özkend (Unsurî), Taraz (Talaş) (Ferruhî), Soğd (Nizamî), Çaç (Nizamî), Tamgaç (Nizamî), Hutén (Hatâ, Hıtâ) (Nizamî), İlek (Eylek) (Hindu şah), Fergana (Karaismailoğlu, 1999), Kaşgar (Kaçgar) (Ezrekî) olarak sıralanmaktadır.

Negatif 29, pozitif 55 ve 129 tarafsız kelime mevcudiyeti listede görülmektedir. Yekûnda 213 madde vardır ki oldukça yüksek bir rakamdır. Bu rakam hem Yücel, Okuyan ve Macit'in (2024) çalışmalarındaki hem de Yücel ve Arslan'ın (2024) makalelerinden oldukça yüksektir. Diğer taraftan bu çalışmadaki diğer iki dilde bulunan madde sayılarından da rakamca fazladır. Üçte ikiye yakın miktardaki tarafsız kelime ve terkipler umumiyetle Türklerin yaşadığı yer isimleri, milletleri ve kimi tarihi şahsiyetler gibi konularda yoğunlaşmıştır. Yer isimlerinin ve tarihi şahsiyetlerin yoğun olmasında İran topraklarında Türklerin yoğunlukla yaşadıkları yerlerin bulunmasına, Türkmenistan, Türkiye ve Azerbaycan'a komşu olmasına ve yüzlerce yıl günümüz İran coğrafyasını Türklerin idare etmesine bağlanmalıdır. %15 civarındaki negatif ifadeler Türklerin yağmacı, saldırgan ve acımasız olduklarına dair görüşlerdir. Pozitif ifadeler Türklerin beden güzellikleri, yiğitlikleri, örf ve adetlerine bağlılıkları, çalışkanlıkları gibi konulardadır.

Grafik 3

Farsçada Türklerle İlgili Kelime ve İfadeler

Üstteki grafikte ilk ifade edilecek meselenin kelime yoğunluğu olduğu açıktır. Toplamda 213 kelime ve ifade grafikte görülmektedir. Bu maddeler 14 farklı sahada yer almaktadır. Kelimelerin yarıya yakını Türklerin yaşadıkları ve içinde *Türk* kelimesi geçen yer adları ile yine adında *Türk* geçen tarihi şahsiyetlerdir. Türk kelimesi geçen diğer coğrafi unsurlarla birlikte yarıdan fazlasını teşkil etmektedir. İlim ve sanat, ticari ürün, yemek, edebiyat gibi kelimelerin hemen hiç yer almaması oldukça ilgi çekicidir. Bu durum oldukça uzun süre beraber yaşayan iki toplumun bu konularda ilmî ve irfanî müştreklikle açıklanabilir. Arada bir farklılık kalmadığından farklılığı tayin edecek kelime de mevcut değildir. Türklerin yakından tanınması neticesinde günlük ve sosyal hayattan yekünde 61 kelime Fars dilinde muhtevidir. Türklerin kavimleri ve siyasi-idari kelimelerin yoğunluğu da tarihi arkaplan zaviyesinden bakıldığında tutarlıdır.

Türkiye Türkçesinde Farslarla (Acem) İlgili Kelime ve İfadeler

Türkiye'de yapılan çalışmalara bakıldığında daha ziyade müşterek istiareler, mazmunlar, kıssalar ele alınmıştır. Türkiye Türkçesi konuşulan Anadolu ve Rumeli'nin Farslılara komşu olan diğer Türk kavimlerine nazaran kültürel ve coğrafi uzaklığı bu tür kelimelerin sayıca fazla olmamasına sebep gösterilebilir. Konuya dair müstakil bir çalışma tarafımızca bulunamamıştır. TDK ve OAS taranmış ve tespit edilen kelime ve ifadeler altta listelenmiştir.

Tablo 4

Türkiye Türkçesinde Farslarla (Acem) İlgili Kelime ve İfadeler

Kelime	Anlam	Tür
Acem kılıcı gibi	Hem birinden yana, hem ona karşı olabilen. TDK-TS, 6	N
Acemleşme	Acemleşmek durumuna gelmek. TDK-TS, 7	N
Acemleşmek	1. Kültür ve medeniyet bakımından İran'ı veya İran halkını örnek almak.N 2. Kendini İranlı gibi hissetmek veya İranlı gibi davranmak. TDK-TS, 7	
Acemleştirme	Acemleştirmek işi. TDK-TS, 7	N
Acemleştirmek	Kültür veya medeniyet bakımından İran'ı veya İran halkını örnekN aldırmak. Acem kültürünü yaygınlaştırmak. TDK-TS, 7	
Acemi nalbant Kürt eşğinde dener kendini		N
Acem işi	Döşemelik kumaşların üzerine renkli ipek iplikle işlenen, yer yer altınT veya gümüş boncuklarla süslenmiş nakış. TDK-NET	
Acem kılıcı	İki tarafı keskin olan kılıç. TDK-NET	T
Acem (I)	1. İranlı. 2. İran'a özgü. 3. İran ülkesi. TDK-TS, 1/6	T

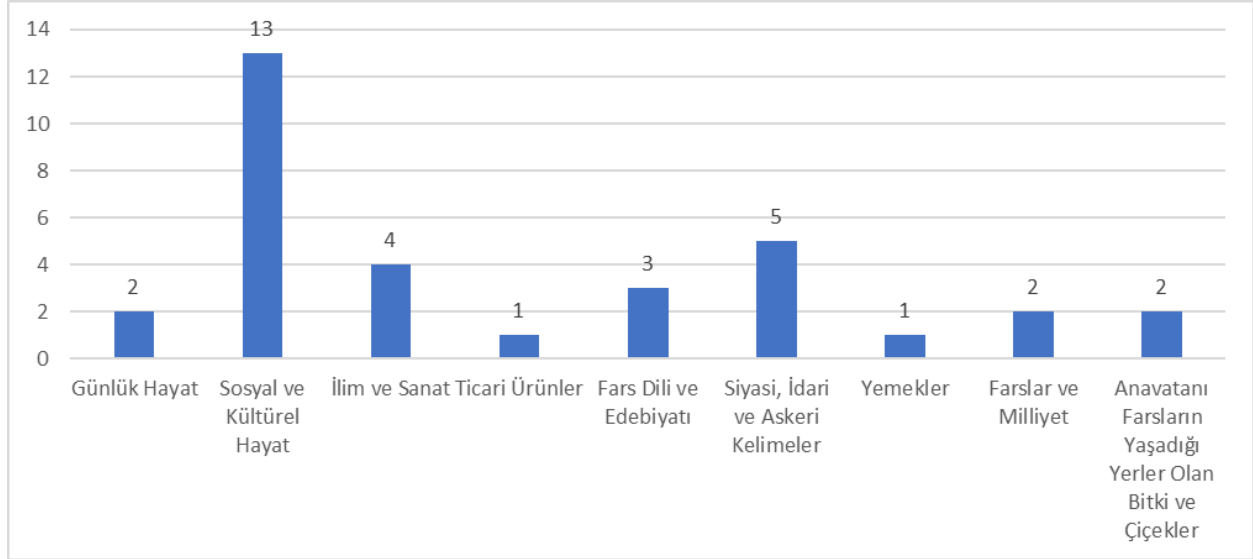
Acem halayı	Güney Anadolu yöresinde oynanan bir halk oyunu. TDK-TS, 1/6	T
Acem (II)	Türk müziğinde "mi" notasına yakın bir perde. TDK-TS, 1/6	T
Acem lalesi	Taşkırangillerden, turuncu ve sarı renkte çiçekli, yıllık ve çok yıllık türleri olan, tohumla saksıda ve tarlada üretilen bir süs bitkisi, güneş topu. TDK-TS, 1/7	
Acem pilavı	Safran ve zencefil ile yapılan İran usulü bir pilâv çeşidi. TDK-TS, 1/7	T
Acemaşiran	Klâsik Türk müziğinde kullanılan şet makamlarından biri. TDK-TS, 1/6	T
Acem borusu	Canlı kırmızı çiçekler açan bir süs bitkisi. TDK-TS, 6	T
Acembuselik	Klâsik Türk müziğinde kullanılan birleşik bir makam. TDK-TS, 1/6	T
Acemce	Farsça. TDK-TS, 1/6	T
Acemi	Acemi. TDK-TS, 1/6	T
Acemi ağası	Hareme yeni alınan cariyelerin ağası. TDK-TS, 1/7	T
Acemi çaylak	Tecrübesiz, toy. beceriksiz. TDK-TS, 1/7	T
Acemi er	Askere yeni alınan ve eğitim dönemini henüz tamamlamamış er. TDK-TS, 1/7	T
Acemi ocağı	Osmanlı ordusuna kapıkulu eri yetiştirmek için kurulan okul. TDK-TS, 1/7	T
Acemi oğlanı	Yeniçeri ocağında yetiştirilmek üzere tutsaklardan veya devşirme yoluyla Hristiyanlardan toplanan çocuk. TDK-TS, 1/7	T
Acemice	Toyca, beceriksizce. TDK-TS, 1/7	T
Acemileşme	Acemileşmek durumu. TDK-TS, 1/7	T
Acemileşmek	Beceriksizlik göstermek. bocalamak. TDK-TS, 1/7	T

Acemilik	Acemi olma durumu, aceminin çekingenliği ve ürkekliği, acemiceT davranış, toyluk. TDK-TS, 1/7	
Acemilik çekmek	Henüz alışmadığı bir işte zorluk çekmek, bocalamak. TDK-TS, 1/7	T
Acemilik etmek	Düşüncesizce hareket etmek, acemice davranmak. TDK-TS, 1/7	T
Acemkürdi	Klâsik Türk müziğinde birleşik bir makam. TDK-TS, 1/7	T
Fars	İran'ın güneybatısında oturan ve Arî soyundan olan bir ulusun adı. OAS,T 3/778	
Farsça	Hint-Avrupa dilleri bölümünden İran dili, Perslerin konuştuğu dil.T (özellikle İran'da konuşulur). OAS, 3/778	
Farisî	Farsça. TDK-TS, 1/761	T

Acemlerle ilgili kelime ve ifadelere bakıldığında 33 maddenin 26'sı tarafsızdır. Negatif kelimeler *Acem kılıcı gibi* ifadesi haricinde genelde Acemi kelimesi etrafında şekillenmiştir. Negatif kelimelerde herhangi bir hakaret ve aşağılamaya varan ifade görülmemektedir. Pozitif bir ifade de taranan sözlüklerde bulunamamıştır. Bu durum Türklerin tarih içerisinde çok uzun bir süre Acemlerle birlikte yaşamalarına rağmen olumlu veya olumsuz ifade üretmemeleri açısından oldukça dikkat çekicidir. Ancak diğer taraftan Farsçada Türklerle ilgili oldukça fazla deyim ve atasözü üretilmiştir. Bu sonuç bize Türkiye'de Acemlerin yaşamamasından dolayı kelime veya ifade üretilmediğini ancak öbür yandan Farsça konuşulan bölgelerde Türklerin mevcudiyetinden ötürü oldukça üretim olduğunu göstermektedir. Tarafsız kelimeler umumen yine *Acemi* kelimesi etrafında dönmektedir. Birkaç kelime onların yemekleri, bazı bitkiler, musiki ve folklorlarına dairdir.

Grafik 4

Türkiye Türkçesinde Acemlerle İlgili Kelime ve İfadeler

Farsçadaki Türklerle ilgili kelimelerin yoğunluğuna kıyasla Türkiye Türkçesinde Farslar/Acemlere dair oldukça sınırlı sayıda kelime ve ifade bulunduğu anlaşılmaktadır. Kelime ve ifadelerin yarısına yakını sosyal ve kültürel hayattandır. Özellikle *acemi* kelimesinin farklı versiyonları listede görülmektedir. Yine bu kelimenin askeriye ve bir tabir ve ünvan olarak kullanılması da listede askeri kelimelerin sayısını artırmıştır. Yemekler, çiçekler, edebiyat ve sanat gibi sahalarda birkaç kelime ancak bulunmaktadır.

Sorani Kürtçesinde Türklerle İlgili Kelime ve İfadeler

Tablo 5

Sorani Kürtçesinde Türklerle İlgili Kelime ve İfadeler

Kelime	Anlam	Tür
yé nan li ser çoké	nankör (Türk)	N
تورك ڤههژ پهرستن Turk Regestperet	Türkler aşırı milliyetçidirler (FKS, 375)	N

تورك داگیرکارن Turk Dagırkârın	Türkler Sömürgecidirler. (FKS, 375)	N
تورك پارمپرستن Turk Pareperest	Türkler parayı çok severler. (FKS, 375)	N
تورك شهرخوازن Turk Şerğuwazun	Türkler kavgacıdırlar. (FKS, 376)	N
تورك نانکورن Turk Nankorın	Türkler Nankördürler. (FKS, 376)	N
تورك جیگای متمانه نین Turk Ceyga mütmane niin	Türklere güvenilmez. (FKS, 376)	N
تورك ترسنوکن Turk Tırsonekın	Türkler korkaktırlar. (FKS, 376)	N
دلین چا قاهوسو دهلین بلی یهکیک زور بلی یهکیک Eger Çok konuşanlara çakavus denir (Çakavus-N yekek zor bile pey deleyn çakawus çay.kahve.su) (KK1)		
دهلین دلمی جندرمه یی درنده بی یهکیک Eger Kavgacı birine Jandarma derler. (KK1)		N
دهلین دلمی جندرمه یی درنده بی یهکیک Eger Kavgacı birine Jandarma derler. (KK1)		
Jiniyan Türklerden kız almayın. Çünkü damadı kendi maxwazın chunki zawa deben layi xoyan taraflarına çekerler. (Damadı çok severler) (KK1)		N
Nefret le Türk deken Türklerle her zaman lanet olsun. (KK1)		N
Şite baş lo kurd nanerın Türkler bizler için iyi şeyler göndermez. (KK1)		N
Ermeni Atasözü: Türk öldürecek birini Eger Turk kesi dest nekewet bikuji bulamazsa babasını öldürür. (KK1)		N
Şeytah Şeytanın bir çok yüzü var.Bunlardan bir tanesi N ruxsari zora.Yekekeyan turke de Türktür. (KK1)		
Horoz yumurta yaptığı zaman bilki Türkler de N Eger keleşer tuwani helke biket.Turk insan olur. (KK1)		N
debet beşer		

لههمرشوینیک تورک بیتی دابنی گژوگیا لهو شوینه
Türrkün ayak bastığı yerlerde ot dahi yeşermez. N
Her şwenık Turk peydabıne gıju (KK1)

ciya.le ew şıwena naroyt

تورک باسی ناشتی بۆکردیت ئهوه بزانه شهر
Türk özgürlükten bahsettiği zaman bilki savaşıN
Eger Turk basi aşti bo kırdiyt .awakapıdadır. (KK1)

bızanı şer bereweze

تورک فیری
Tavuğun uçması Türkün sevmeyiN
Asantırı mırışk bıfıret wek öğrenmesinden daha kolaydır. (KK1)

leweyTurk feri xoşewisti bıbet

ئهو میوانه یی بانگیشت کردن یهت حهتمن تورکه
EwDavetsiz misafir geldiye bilki Türktür. (KK1) N
mewaneyi bı be bangheştırdın deyt hetma

turke

کوردی همیه دملی کورد له چینگ تورک له رنگ
Kürt savaşı, Türk güzellikte, Fars seste P
Pendi Kurdi Dale Kurd le cengmeşhurdur. (KK1)

Türk le reng. Fars le Deng

کارهگیرن به درامای تورکی
Karegerın be dramayı Türkler sanatta kabiliyetlidirler. (KK1) P
Turki

گرنگی به جل و بهرگی خواردنی تورکی ددهن
Gırıngi Türkler gibi yemeğine ve giyinmesine önem P
be cılu bergi xowardını Turki deden verir. (KK1)

زیرک و ئیشکمرن
Zireku İşkerın Türkler zeki ve çalışkandır. (KK1) P

ئهمر کهسێک گورانی بلی دهلین خو ابراهیم تاتلیس نی
Türkü söyleyen birine kendini İbrahim Tatlıses P
Eger yekeke gorani bıley .dıleyn xo İbrahim mi zannediyorsun denir. (KK1)
niyi

کارهگیرن به داب و نه ریتی باشی عوسمانیهکان
Osmanlıların (Tüklere) kültürüne hayranız. P
Karegerın be dabunerit başi osmaniyekan (KK1)

Bûn Tirk Türkleşmek. (FKT, 310) T

ciwantirk	Jöntürk (FKT, 341)	T
eletirk	1.alaturkacı (alaturka bilen, alaturka eser veren T kişi). 2. alaturkacı (Türk müziğinden yana olan). 3. alaturkacı (bu müziği icra eden) (FKT, 585)	
eletirkatî	Alaturkacılık (FKT, 585)	T
eletirkayî	1. alaturka (Türk gelenek, görenek ve T hayatlarına uygun). 2. Bu gelenek, görenekleri benimsemiş kimse. 3. alaturka (saat) (FKT, 585)	
*xwarina eletir kî	alaturka yemek (FKT, 585)	T
eletirkîbûn	Alaturkalaşma (FKT, 585)	T
eletirkî bûn	Alaturkalaşmak (FKT, 585)	T
eletirkîfî	Alaturkacılık (FKT, 585)	T
firûze	1. firuze. 2. türkuaz. 3. türkuaz (bu renkten olan) T	
Gök Tirk	Gök Türk (FKT, 708)	T
Gök Tirki	Gök Türkçe (FKT, 708)	T
Îsota sor	Türk biberi.. (FKT, 883)	T
muzîka eletirkî	Alaturka müzik. (FKT, 1249)	T
nîv Tirk	1. yarı Türk. 2. okumuş Kürt. (FKT, 1319)	T
Oxuzkî	Oğuzca (Türk dilinin Türkiye Türkçesi, Azeri T Türkçesi, Türkmance Gagvuzca ve Kırım Türkçesini içine alan grubun ortak adı) (FKT, 1333)	
pîroze	1. türkuaz. 2. türkuaz (bu renkten olan)	T

Romî	Rumî (Türk ve Anadolu ile ilgili)	T
saeta eletirkî	alaturka saat. (FKT, 1628)	T
şînzer	Turkuaz. (FKT, 1449)	T
Tirk	Türk. (FKT, 1888)	T
Tirkandin	Türkleştirme. (FKT, 1888)	T
Tirkandin	Türkleştirmek. (FKT, 1888)	T
Tirkandi	Türkleştirilmiş olan. (FKT, 1888)	T
Tirkanî	Türk usûlü. (FKT, 1888)	T
tirkani	Vucudu titreterek oynan bir raks. (FKT, 1888)	T
Tirkatî	Türklük. (FKT, 1888)	T
Tirkbûn	1. Türkleşme. 2. Türklük. (FKT, 1888)	T
Tirk bûn	Türkleşmek. (FKT, 1888)	T
Tirkbûnî	Türklük, Türk oluş. (FKT, 1888)	T
Tirkewarî	Türklere özgü. (FKT, 1888)	T
Tirkistan	Türkistan. (FKT, 1888)	T
Tirkistanî	Türkistanlı. (FKT, 1888)	T
Tirkiye	Türkiye. (FKT, 1888)	T
Tirkî	Türkçe. (FKT, 1888)	T
Tirkîaxév	Türkçe konuşan. (FKT, 1888)	T
Tirkîbéj	Türkçe söyleyen sanatçı. (FKT, 1888)	T
Tirkî bûn	Türkçeleşmek. (FKT, 1888)	T

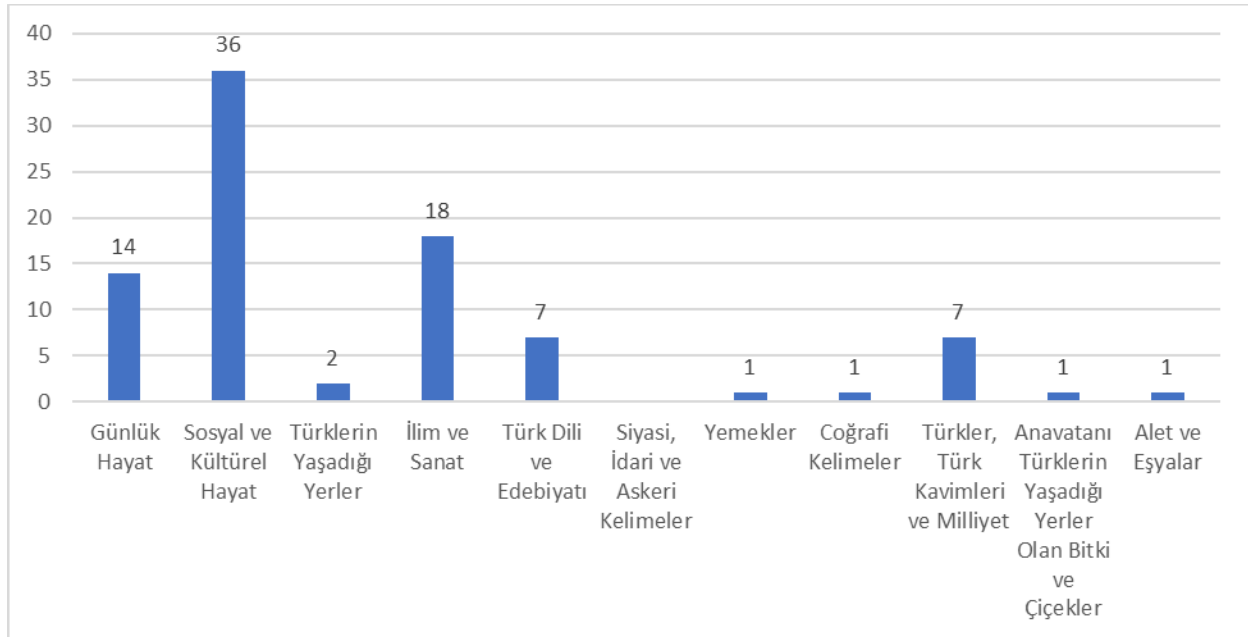
Tirkîkirin	Türkçeleştirme. (FKT, 1888)	T
Tirkî kirin	Türkçeleştirmek. (FKT, 1888)	T
Tirkînivîs	Türkçe yazarı. (FKT, 1888)	T
Tirkînivîsî	Türkçe yazarlığı. (FKT, 1888)	T
Tirkînî	Türklük. (FKT, 1888)	T
Tirkîparéz	Türkçeci (Türk dilini savunan, koruyup kollayan)	T
Tirkîparézî	Türkçecilik. (FKT, 1888)	T
Tirkîti	Türkçülük. (FKT, 1888)	T
Tirkîzan	1. Türkolog. 2. Türkçe bilen. (FKT, 1888)	T
Tirkkirin	Türkleştirme. (FKT, 1888)	T
Tirk kirin	Türkleştirmek. (FKT, 1888)	T
Tirkkirî	Türkleştirilmiş kimse. (FKT, 1888)	T
Tirkman/ Tirkmen	Türkmen. (FKT, 1888)	T
Tirkmanî	Türkmence. (FKT, 1888)	T
Tirknas	Türkolog. (FKT, 1888)	T
Tirknasî	Türkoloji. (FKT, 1888)	T
Tirkolog	Türkolog. (FKT, 1888)	T
Tirkoloji	Türkoloji. (FKT, 1888)	T
Tirkperest	koyu Türkçü. (FKT, 1888)	T
Tirkperestî	koyu Türkçülük. (FKT, 1888)	T
Tirkwarî	Türkvari. (FKT, 1888)	T

Tirkzan	Türkolog. (FKT, 1888)	T
Tirkzanî	Türkoloji. (FKT, 1888)	T
Yaqût	Yakut (bir Türk topluluğu adı) (FKT, 2078)	T

Üstteki listeye bakıldığında Türkiye Türkçesinde 62 tarafsız, 20 negatif ve 6 pozitif kelime veya ifadenin mevcudiyeti görülmektedir. Listenin üçte ikisinin tarafsız, beşte biri de pozitif maddelerden meydana gelmektedir. Tarafsız kelimeler Türklerin dili ve milleti gibi konularda yoğunlaşmıştır. Negatif kelimeler Türklerin kavgacılığı, yağmacılığı, görgüsüzlükleri pozitif olarak ise onların sanatkârlıkları, çalışkanlıkları ve kültürleri üzerinedir. Tarafsız kelimelerin çoğunlukta olması daha önceki çalışmalarla da uyumludur (Yücel, Okuyan, Macit ve Arslan, 2024; Yücel ve Arslan, 2023).

Grafik 5

Sorani Kürtçesinde Türklerle İlgili Kelime ve İfadeler

Grafikte görülen 88 kelime veya ifadenin 50'si yani yarıdan fazlasını günlük hayattan ve sosyal kelimeler teşkil etmektedir. Bu tür kelimeler sosyal temasın sonucudur. Üstteki listeden de anlaşılacağı üzere Türklerin çalışkalıkları, davetsiz misafir oluşları, kavgacılıkları, adetlerine sahip çıkmaları, sanatkâr olmaları gibi birçok günlük ve ictimâî hayata dair unsurlar listedeki maddeler arasındadır. Negatif ve pozitif olarak tasnif edilen 26 maddenin tamamı bu sahadandır. Bu durum daha önce de ifade edildiği üzere uzun süre birarada yaşamanın neticesidir. Türkler ve kavimleri ile Türk dili kayda değer yoğunluktadır. Ayrıca ilim ve sanata dair kimi ıstılahî kelime de listede ve dolayısıyla grafikte yer bulmaktadır.

Türkiye Türkçesinde Kürtlerle İlgili Kelime ve İfadeler

Farsça ve Arapça üzerine yapılan çalışmaların aksine bu konu araştırmacılarca bilerek veya bilmeyerek farklı sebep ve saiklerle uzun yıllardır ihmal edilen bir alandır. Hemen hiç ilmî kaynak veya çalışma elde mevcut değildir. Daha ziyade bazı blog ve internet sayfalarında atasözleri ve deyimler kitaplarında Kürtlere dair ifadeler geçmektedir.

Tablo

Türkiye Türkçesinde Kürtlerle İlgili Kelime ve İfadeler

Kelime	Anlam	Tür
Ağaçtan maşa, Kürt'ten paşa olmaz		N
Alavere dalavere, Kürt Memet nöbete		N
Ayıdan post olmaz, Kürt'ten dost olmaz		N
Dağlı Türkler		N
Ekrad-ı bed-nihad		N
Ekrad-ı vahş		N
En iyi Kürt, ölü Kürt'tür		N

Eşeğe Kürt demişler, iki hafta saman yememiş	N
Herkes sakız çiğner, ama Kürt kızı tadını çıkarır.	N
Kapına iti, yakana Kürdü bulaştırma	N
Keko	N
Kıro	N
Kürde el ver kol ister, yatmaya yer ister	N
Kürde paşalık gelmiş, kılıcını bileğinde sinamış.	N
Kürdü çuvala koymuşlar, matahı dışarıda kalmış	N
Kürdü koyma avluya, Kürt'ten olmaz evliya.	N
Kürt'ten olsa da evliya, koyma avluya, ya samı çalar ya sambağa	N
Kürdün aklı ya kaçarken ya sı... gelir	N
Kürdün kocayanına keçi güttürürler	N
Kürdün yağı çok olursa, hem yer hem yüzüne sürer	N
Kürt, balta ile saat onarır.	N
Kürt, gavura göre Müslümandır.	N
Kürt getirdiğini yemez, yemeden de gitmez	N
Kürt ne bilir bayramı, hor hor içer ayranı.	N
Kürt yemeğini yer, çarığına bakar	N
Öcünü deli Kürt kırk yılda almış da, "Oh ne çabuk aldım," diyerek sefasından bayılmış.	N

Kürdî	Türk musikisinde si bemol notasını andıranT perde; <b] Dügâh perdesinde karar kılan, Türk musikisinin üç numaralı basit makamı. OAS, 6/1750
Kürdî	Kürt tarzı, Kürtlerinkine benzer. OAS,T 6/1750
Kürdi aşîrân	Türk musikisinin bileşik makamlarından biri.T Bugüne gelen örneği yoktur). OAS, 6/1750
Kürdili hicazkâr	Çargâh dizisinin kürdili şekli. Kürdili çargêh,T çargâh beşlisine buselik dörtlüsü eklenerek yapılır.. OAS, 6/1750
Kürdili çargâh	Türk musikisinde bir şed makam.T Kürdilihicazkâr, Hacı Arif Bey tarafından yapıldı ve onun devrinden bugüne kadar şarkı formunda çok kullanılan makamların başında geldi.. OAS, 6/1750
Kürdî hotoz	Osmanlılarda kadınların başlarına taktıklarıT hotoz türlerinden birinin adı. (Kürt kadınlarının başlarına sardıkları sarıklara benzediği için bu ad verilmiştir). OAS, 6/1750
Kürt	Çoğu dillerini değiştirmiş Türklerden ibaretT olup bozuk bir farsça konuşan ve Türkiye, Irak ve İran'da yaşayan bir topluluk adı ve bu topluluktan olan kimse. OAS, 6/1753
Kürtçe	Hint-Avrupa dil öbeğinden dil. (Kürtçe,T bugün dağınık olarak Türkiye, İran, Irak,

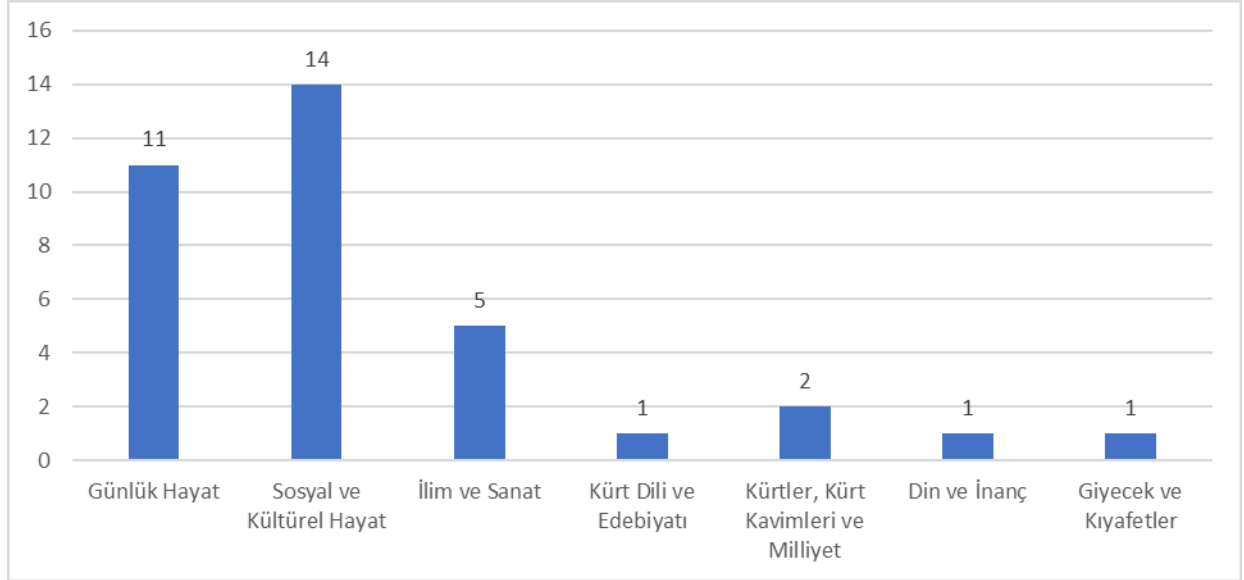
Suriye ve S.S.C.B. de yaşayan kürtlerin
dilidir.. OAS, 6/1754

Kürtler	Ön Asya'da yaşayan türk asıllı kavim.. OAS,T 6/1754
---------	--

Üstteki listede yer alan 36 madde içerisinde en ilginç nokta hiç pozitif kelime veya ibarenin yer almamasıdır. 36 maddenin dokuzu tarafsız 26'sı negatiftir. Tarafsız maddeler Kürtlerin dili, milliyeti, giyim tarzı ve musikileri üzerinedir. Negatif maddelerin bir kısmı Araplar veya Türkler için de kullanılan negatif ifadelerin Kürtlü söylenişlerinden ibarettir. Kalan olumsuz ifadeler çoğunlukla Kürtlerin idari kabiliyetlerinin zayıflığı, medenî bakımdan gerilikleri, safdil olmaları, yordam bilmezlikleri gibi konulardadır. Bu resim bize tarih boyunca iki halktan birini diğeri hakkında kelime ve ifadeler türetecek kadar uzun bir süre birlikte yaşamalarının sonucu olduğunu göstermektedir. Çünkü olumsuz ifadelerin hemen hepsi topluca Kürt milletini hedef almamakta ve ferdî tecrübeleri göstermektedir. Sebep olarak özellikle son yüzyıldaki siyasî konjonktürün bu negatif ifadelerin üretilmesinde son derece etkili olduğu söylenebilir. Öte yandan bakıldığında Kürtçede Türklerle ilgili pozitif maddeler negatif maddelere nazaran epeyce fazladır.

Grafik 6

Türkiye Türkçesinde Kürtlerle İlgili Kelime ve İfadeler

35 kelime veya ifadenin 25'i yani takriben dörtte üçü günlük ve sosyal hayata dair kelimelerdir. İlginç şekilde Sorani Kürtçesinde de maddelerin yarıdan fazlasını bu sahalardaki kelimeler teşkil etmektedir. İlim ve sanata dair kelimeler genellikle musikîye aittir. Kelime sayısının fazla olmaması maddelerin saha bakımından ancak yediye ayrılmasına sebebiyet vermiştir.

Sonuç ve Tartışmalar

Çalışmada elde edilen sonuçlar ışığında yüzlerce yıldır komşu olarak yaşayan Türklerle Fars, Kürt ve Arap toplulukları arasında birbirlerine karşı olumlu, olumsuz ve tarafsız kelime ve ifadeler derli toplu bir şekilde bir araya getirilmiştir. Böylece konunun bütüncül bir bakışla görülmesi imkânı doğmuştur.

Listelerdeki maddeler çeşitli alanlara göre tasnif edilmiş ve kelimelerin yoğunlaştığı sahaların görülmesi ve diğer dillerle mukayesesi mümkün olmuştur. Araştırmadaki üç farklı dilin konuya dair dil varlıklarının sayıca miktarları da ortaya çıkarılmıştır. Bu sonuçlar bize çalışma konusuna müteallik unsurların coğrafi dağılımlarını göstermiştir. Negatif, pozitif ve tarafsız kelimelerin

sayıca kıyas edilebilmesi ortaya çıkmıştır. Ayrıca konuya dair yapılan diğer çalışmalarla benzer ve farklı yönlerin görülebilmesi neticesi elde edilmiştir.

Araştırma sonuçları bağlamında yeni yapılacak mukayeseli çalışmalara temel olabilecek bir çalışma ilim dünyasına kazandırılmıştır. Arapça, Farsça ve Kürtçenin diğer lehçelerinde de benzer çalışmalar yapılması fikri doğmuştur. Bu çalışmalar neticesinde konunun çok daha geniş ve vüzuhlu bir şekilde ortaya konulacağı bir gerçektir.

Kaynakça

Abbas, A. N. (2023). *مجلة دراسات في التاريخ والآثار*. 75, 151-182. مسارات السياسة التركية (1939-1960).

alarab.co.uk (2023, December 28). *العنف والفوضى يتفشيان في كرة القدم التركية*. <https://www.alarab.co.uk/%D8%A7%D9%84%D8%B9%D9%86%D9%81-%D9%88%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%88%D8%B6%D9%89-%D9%8A%D8%AA%D9%81%D8%B4%D9%8A%D8%A7%D9%86-%D9%81%D9%8A-%D9%83%D8%B1%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%82%D8%AF%D9%85-%D8%A7%D9%84%D8%AA%D8%B1%D9%83%D9%8A%D8%A9>

alarab.news (2022, October 10). *العالم التركي حفل ألغام جيوبوليتيكية*. <https://alarab.news/%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%A7%D9%84%D9%85-%D8%A7%D9%84%D8%AA%D8%B1%D9%83%D9%8A-%D8%AD%D9%82%D9%84-%D8%A3%D9%84%D8%BA%D8%A7%D9%85-%D8%AC%D9%8A%D9%88%D8%A8%D9%88%D9%84%D9%8A%D8%AA%D9%8A%D9%83%D9%8A%D8%A9>

albayt_alturky (2024). *البيت التركي*. [youtubechannel].

Al-Bourini, A. Z. (2019, April 17). *طريقة عمل شاي تركي*. https://mawdoo3.com/%D8%B7%D8%B1%D9%8A%D9%82%D8%A9_%D8%B9%D9%85%D9%84_%D8%B4%D8%A7%D9%8A_%D8%AA%D8%B1%D9%83%D9%8A

almaany.com (2024, June 17). "türk" maddesi. *almaany.com*, <https://www.almaany.com/tr/dict-ar-tr/t%C3%BCrk/?c=T%C3%BCm>

almaany.com (2024, Mart 28). ترجمة و معنى قلباق الترك في قاموس المعاني عربي تركي. almaany.com,

Amin, A. (2012). Qamus al-Âdât va't- Taqâlîd va't- Taâbîr al-Masriyyah Muassat Hindâvî li't-Ta'lîm va's-Saqâfah.

aradbranding.com (2024, Mart 29). انواع مناشف تركية مطرزة بتصاميم مذهلة واسعار معقولة. aradbranding.com, <https://aradbranding.com/ar/turkish-embroidered-towels-with-amazing-designs-and-reasonable-prices/>

Arif, O. [@demirarifoguz]. (2022, October 30). *(İşten) azl edilen Türk gibidir, istihdam edilene kadar namaz kılar Azil edilen ve işten kovulan veya darlığa düşen Türk gibidir.* [Post]. <https://x.com/demirarifoguz/status/1586478668989218816>

Arif, O. [@demirarifoguz]. (2022, October 30). (Kız veya kadın) Ğuzlardan “Oğuzlardan” kaçarak gideni Fashılar kabul etti. [Post]. <https://x.com/demirarifoguz/status/1586478685955424257>

Arif, O. [@demirarifoguz]. (2022, October 30). *Annen ve baban olmasa: Ğuzlar (Oğuzlar) yetiştirdi derdim Yani annen ve babanı bilmesem Türkler yetiştirdi diyecektim. Ahlaklı ve saygılı kişiler.* [Post]. <https://x.com/demirarifoguz/status/1586478671409598464>

Arif, O. [@demirarifoguz]. (2022, October 30). Askerle ortak olursan dilini sana kim çevirecek, Bedeviyle ortak olursan kim senin hesabını tutacak Burada verilmek istenilen mana kolaylıkla anlaşabileceğin. [Post]. <https://x.com/demirarifoguz/status/1586478688366776320>

Arif, O. [@demirarifoguz]. (2022, October 30). *Giza “Oğuzları” gibi, deniz kenarında devamlı seccadesi bulunur Bu atasözü müreffeh ve tembel bir hayat sürenlere söylenir.* [Post]. <https://x.com/demirarifoguz/status/1586478679684792321>

Arif, O. [@demirarifoguz]. (2022, October 30). *Ğuzların (Oğuzların) zulmü Arap adaletinden iyidir Burada Oğuzlardan kast edilen, Mısır’da hüküm süren Türklerdir. Bu ata sözünde “Oğuzlar” kelimesi yerine.* [Post]. <https://x.com/demirarifoguz/status/1586478674442072064>

Arif, O. [@demirarifoguz]. (2022, October 30). *Ğuzların (Oğuzların) hizmetinin sonu tekme tokattır Bu atasözü, iyiliği kötülükle karşılayanlar için kullanılmaktadır.* [Post]. <https://x.com/demirarifoguz/status/1586478677470035971>

Arif, O. [@demirarifoguz]. (2022, October 30). *Ğuzların (Oğuzların) zulmü Arap adaletinden iyidir Burada Oğuzlardan kast edilen, Mısır'da hüküm süren Türklerdir. Bu ata sözünde "Oğuzlar" kelimesi yerine.* [Post]. <https://x.com/demirarifoguz/status/1586478674442072064>

Arif, O. [@demirarifoguz]. (2022, October 30). *Kiralık Ğuzlar (askerler) savaşmaz. Burada "Ğuz" sözü, Mısır'daki Türk askerleri için kullanılmıştır.* [Post]. <https://x.com/demirarifoguz/status/1586478683379978240>

Arif, O. [@demirarifoguz]. (2022, October 30). *Türk dilencisi gibi, açken bile "lazım değil" diyor Bu atasözü, yardıma ihtiyacı olmasına rağmen yardımı reddeden ve büyüklük gösteren kişiler hakkında kullanılmaktadır.* [Post]. <https://x.com/demirarifoguz/status/1586478666741321728>

Armutlu, S. (2020). Fars şiirinde "Türk" kelimesine yüklenen anlamlar. *Doğu Esintileri*, (12), 51-90.

atyabtabkha.com (2024). المطبخ التركي. atyabtabkha.com, <https://www.atyabtabkha.com/tag/%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B7%D8%A8%D8%AE-%D8%A7%D9%84%D8%AA%D8%B1%D9%83%D9%8A>

atyabtabkha.com (2024, Mart 28). حلقوم تركي بالرمان, atyabtabkha.com, <https://www.atyabtabkha.com/recipe/%d8%ad%d9%84%d9%82%d9%88%d9%85-%d8%aa%d8%b1%d9%83%d9%8a-%d8%a8%d8%a7%d9%84%d8%b1%d9%85%d8%a7%d9%86>

atyabtabkha.com (2024, Mart 28). طريقة القهوة التركية. atyabtabkha.com, <https://www.atyabtabkha.com/recipe/%d8%b7%d8%b1%d9%8a%d9%82%d8%a9-%d8%a7%d9%84%d9%82%d9%87%d9%88%d8%a9-%d8%a7%d9%84%d8%aa%d8%b1%d9%83%d9%8a%d8%a9>

Balcı, E. (2019). Batının Türk algısı üzerine. *HARS AKADEMİ Uluslararası Hakemli Kültür Sanat-Mimarlık Dergisi*, 2(4), 351-373.

Benhadah, A. (2019, January). *مراجعات في التاريخ التركي العثماني: قراءة في كتاب نحن وتاريخنا لإلبر أورتايلي*. ostour.dohainstitute.org, <https://ostour.dohainstitute.org/ar/issue009/Pages/art09.aspx>

Boukermouch, Y, N. (2008). *الأساليب البلاغية في نفع الطيب للمقري (ت 1041 هـ)*. (Unpublished MA Thesis), Université Hassiba Benbouali de Chlef Faculté des Lettres et des Arts.

Burhân, Muhammed b. Hüseyin (1393h). *Burhân-ı Kâtı'*. (neş. Muhammed Mu'în), İntişârât-ı Emîr Kebîr.

Cak, B. (2017). Turkish Van cat and Turkish Angora cat: a review. *J Agric Sci Technol A*, 7(3), 151-159.

Çetiner, Y. (2004, Ocak 8). *Tahtadan maşa, Araptan paşa olmaz Yılmaz Bey!*, Milliyet. <https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/yilmaz-cetiner/tahtadan-masa-araptan-pasa-olmaz-yilmaz-bey-323113>

Civelek, Y. (2002). *Eski Arapça Kaynaklarda Türkler*. İçinde: *Türkler Ansiklopedisi*, (ss. 5/921-935), Yeni Türkiye Yayınları.

coomaah.com (2024). ابريق الشاي التركي. coomaah.com, <https://coomaah.com/WEeNzz>

Dehkhoda, A. A. (1998). *Lughatname*. (Cild-i Pencem), (Ed. JA'far Shahidi & Mohammad Mo'in), Muassasa Lughatnama-i Dekhoda.

deidin.com.tr (2020, February 18). العمارة التركية...ثراء وتنوع. *deidin.com.tr*, <https://deidin.com.tr/ar/blog/category/Turkish-tourism/post/Turkish-architecture-is-rich-and-varied>

deidin.com.tr (2020, Ocak 31). الحمام التركي...هل جربته من قبل؟. *deidin.com.tr*, <https://deidin.com.tr/ar/blog/category/Turkish-tourism/post/Turkish-hamam-have-you-tried-it-before>

dersimiz.com (2023, Temmuz 14). *Arap eli öpmek, dudak karartmaz*. *dersimiz.com*, <https://www.dersimiz.com/atasozleri-sozlugu/arap-eli-opmek-dudak-karartmaz-atasozu-406>

dersimiz.com (2023, Temmuz 14). *Arap'ın yalellisi gibi*. *dersimiz.com*,

Dwidar, D. S. M. (2022). (دراسة أدبية- نقدية) ملحمة ساتوق بوغراخان خلال القرن العاشر الميلادي. *مجلة وادي النيل*, 36, 611-639.

Elhajhamed, A. (2017). Andalusia in Modern Turkish Literature. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve*

Enverî, Hasen (1312h). *Ferheng-i Kinâyât-Suhen*. İntişârât-ı Suhen.

Farqini, Z. (1992). *Ferhenga Mezin a Kurdî - Tirkî Büyük Kürtçe - Türkçe Sözlük*, Enstîtuya Kurdî ya Stenbolê

Firdevsi (1994). Şark - İslam Klasikleri Şehname (Cilt I-II, IV) . (Çev. Necati Lugal), MEB Yayınları.

Firdevsi (1995). Şark - İslam Klasikleri Şehname (Cilt III) . (Çev. Necati Lugal), MEB Yayınları.

Firdevsî (2009). *Şehnâme*. (ter. Necati Lugal), Kabalcı Yayınları.

folklore201.wordpress.com (2017, April 17). الموسيقى التركية الشعبية. *folklore201.wordpress.com*, [https://folklore201.wordpress.com/2017/04/17/%D8%A7%D9%84%D9%85%D9%88%D8%B3%D9%8A%D9%82%D9%89-](https://folklore201.wordpress.com/2017/04/17/%D8%A7%D9%84%D9%85%D9%88%D8%B3%D9%8A%D9%82%D9%89-%D8%A7%D9%84%D8%AA%D8%B1%D9%83%D9%8A%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%B9%D8%A8%D9%8A%D8%A9/)

[%D8%A7%D9%84%D8%AA%D8%B1%D9%83%D9%8A%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%B9%D8%A8%D9%8A%D8%A9/](https://folklore201.wordpress.com/2017/04/17/%D8%A7%D9%84%D8%AA%D8%B1%D9%83%D9%8A%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%B9%D8%A8%D9%8A%D8%A9/)

Gıyâsu'd-Dîn Muhammed, Celâlu'd-Dîn b. Şerefu'd-Dîn Râmpûrî (1363). *Gıyâsu'l-Luğât*. (neş. Mansûr Servet), İntişârât-ı Emîr Kebîr.

Hâfız-ı Şîrâzî (1387h). *Dîvân*. (neş. M. Kazvînî-K. Ganî), İntişârât-ı Mürekkeb-i Sefîd).

Haider, Kh. A. (2011, October 1). الأدب التركي في القرن العشرين. *aletihad.ae*, <https://www.aletihad.ae/wejhatarticle/61697/%D8%A7%D9%84%D8%A3%D8%AF%D8%A8-%D8%A7%D9%84%D8%AA%D8%B1%D9%83%D9%8A-%D9%81%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D9%82%D8%B1%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B4%D8%B1%D9%8A%D9%86>

<https://ordaf.org/misir-atasozlerinde-ve-deyimlerinde-türk-imajı/>

<https://www.almaany.com/ar/dict/ar-tr/%D9%82%D9%84%D8%A8%D8%A7%D9%82+%D8%A7%D9%84%D8%AA%D8%B1%D9%83/>

<https://www.almaany.com/tr/dict/ar-tr/türk/?c=Yasal>

<https://www.dersimiz.com/deyimler-sozlugu/arapin-yalellisi-gibi-deyimi-6476>

<https://www.tarihiolaylar.com/galeriler/turkler-alehine-soylenmis-atasozleri-ve-deyimler-418>

<https://www.turkceindirilisi.com/turktarihi/turklerle-igili-karayici-ve-ovucu-sozler-turklerle-igili-h97456.html>

İsa, M. R. (1995). Ferhenga Kurdî-Soranî (فرههنگی سورانی-کوردی). Enstîtuya Kurdî ya Stenbolê

Karaağaç, G. (2008). *Türkçe verintiler sözlüğü*. Türk Dil Kurumu.

Karaağaç, G. (2015). *Türkçe Alıntılar sözlüğü*. Türk Dil Kurumu.

Karaismailoğlu, A. (1999). *Osmanlı Dönemi Türk Şiirinin İran Edebiyatı ile Münasebeti Üzerine Düşünceler*. İçinde: Kuruluşunun 700. Yıl Dönümünde Bütün Yönleriyle Osmanlı Devleti Uluslar Arası Kongresi 7-9 Nisan 1999 Konya, [Yayınlanmamış Tebliğ].

Karaismailoğlu, A. (2002). *İslâmiyet sonrasında ilk Farsça şiirlerde Türkler*. İçinde: Türkler Ansiklopedisi. (ss. 5/903-913).

Karaismailoğlu, A. (2002). *İslâmiyet Sonrasında ilk Farsça şiirlerde Türkler*. İçinde: Türkler Ansiklopedisi. (ss. 5/903-913).

Kartal, A. (1999). Farsçada Türkçe kelimeler ve Fars edebiyatın'da "Türk" kavramı ile ilgili unsurlar. *Bilig*, 11, 31-54.

Komisyon (2024). *Farhangestân - Ferheng-i Farhangestânî* (فرهنگ فرهنگستانی). Farhangestân-e Zabân-e Îrân.

küçükaşçı, M. S. (). Avrasya Dosyası, İlk Dönem Arap Kültür Tarihinde Türk İmgesi, S.28

mahally.com (2024). صغیر. ترکی کهربائی قهوة وعاء. mahally.com, <https://mahally.com/products/997298191/72245058/>

Mansûr Servet (1379h). *Ferheng-i Kinâyât*. İntişârât-ı Suhen.

Mehmet benli (2019, Nisan 17). Çektim Şarabı Öptüm Arabı - Ramazan Çelik & Mehmet BenLi. Youtube, [video], <https://www.youtube.com/watch?v=IACSSeDiBe4>

mmdo7als3id (2021, November 20). مراحل بناء الخيمة التركية، قرية التربة شرق مدينة حران التركية. [Video], <https://www.youtube.com/watch?v=cwfK443PLvM&t=46s>

Mohammad (2023, January 30). حلويات تركية مشهورة – أهم الأصناف. *businessexperts.com.tr*, <https://businessexperts.com.tr/%D8%AD%D9%84%D9%88%D9%8A%D8%A7%D8%AA->

[%D8%AA%D8%B1%D9%83%D9%8A%D8%A9-%D9%85%D8%B4%D9%87%D9%88%D8%B1%D8%A9/](#)

Muhammed Muin- Seyit Cafer Lugatneme - / 5. cild

Muhammed Pâdşâh (1335h). Ferheng-i Câmi'-i Fârsî (neş. Muhammed-i Debîrsiyâkî), İntişârât-ı Emîr Kebîr.

Mutçalı, S. (1995). *Dağarcık Arapça-Türkçe Sözlük*. Dağarcık Yayınları.

Nefîsî, A. E. (1355h). *Ferhebg-i Nefîsî*. (neş. Muhammed Alî-yi Terakkî), Kitâbfurûşî-yi Hayyâm).

nevitaint.com (2024). عادات وتقاليد تركية مثيرة للاهتمام. nevitaint.com, <https://www.nevitaint.com/ar/blog/unique-turkish-customs-and-traditions-that-youll-find-interesting/>

[ordercafenajjareg.com](#) (2023, September 6). فن عمل فنجان القهوة التركية المثالي في البيت. [ordercafenajjareg.com](#), <https://ordercafenajjareg.com/blogs/news/the-art-of-making-the-perfect-cup-of-turkish-coffee-at-home>

Qasim, A. A. H. (2023). مجلة كلية الآداب، جامعة سوهاج. عالقة البكائيات الشعبية التركية بفنون الأدب الشعبي الأخرى. 93, 577-602.

Radhi, W. F & Abdoolmajid, T. (2010). التعرض للمسلسلات التركية المدبلجة ورأي الجمهور بالمحتوى القيمي فيها. Al-Bhahith-al Alami, 8, 11-36.

[Raed Khoshaba](#) (2022, February 2). Maqam Higaz / CD Maqama. مقام الحجاز (الاسلوب التركي). [Videos]. <https://www.youtube.com/watch?v=-dSRjnZTeqs>

Ramadhan, A. M. M. (2021). Ergenekon ve تبسيط الأسطورة التركية وتقديمها إلى الناشئة من خلال اسطورتني. 53(1), 1-57. Satuk Buğra Han (ترجمة ودراسة تحليلية تطبيقية) - جامعة حلوان.

recipes.mawdoo3.com (2023, July 5). طريقة عمل الزيتون التركي المشوي. recipes.mawdoo3.com, <https://recipes.mawdoo3.com/h/%D8%B7%D8%B1%D9%8A%D9%82%D8%A9-%D8%B9%D9%85%D9%84-%D8%A7%D9%84%D8%B2%D9%8A%D8%AA%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%AA%D8%B1%D9%83%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B4%D9%88%D9%8A#>

redoek.com (2024, Mart 28). خشب الزيتون التركي . redoek.com, <https://redoek.com/RAYeRWY>

Reşîdî, Abdu'r-Reşîd Abdu'l-Gafûr el-Huseynî (trs.), Ferheng-i Reşîdî. (neş. Muhammed-i Abbâsî), İntişârât-ı Kitâbfurûşî-yi Bârânî.

Saeed, A. S. (2022). تمرين مبتكرة تستخدم بعض الألحان التركية لتدريس الألحان الغنائية في مادة الصولفيج الغربى . مجلة علوم وفنون الموسيقى - كلية التربية الموسيقية . للطالب المتخصص 47, 2063-2090.

Şemîsâ, S. (1387h). *Ferheng-i İşârât-ı Edebiyât-ı Farsî*. İntişârât-ı Mitrâ.

Serdaroğlu, R. (2022, Temmuz 4). Arap yağı bol bulunca!, bandirmamanset.com, https://bandirmamanset.com/kose-yazilari/arap_yagi_bol_bulunca-15928.html

Sükun, Z. (1984). *Farsça - Türkçe Lügat, Gencinei Güftar Ferhengi Ziya*. (3 Cilt), Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

tamimifurniture.com (2024). سجاد تركي بيج مع بني مزخرف . tamimifurniture.com, <https://tamimifurniture.com/%D8%B3%D8%AC%D8%A7%D8%AF-%D8%AA%D8%B1%D9%83%D9%8A-%D8%A8%D9%8A%D8%AC-%D9%85%D8%B9-%D8%A8%D9%86%D9%8A-%D9%85%D8%B2%D8%AE%D8%B1%D9%81/p775912465>

Toplum Bilimleri Dergisi, 9, 195-217.

Tuğlacı, P. (1985). *Okyanus Ansiklopedik Sözlük*. (1. Cilt), (8. Baskı), Cem Yayınevi.

Tuğlacı, P. (1985). *Okyanus Ansiklopedik Sözlük*. (6. Cilt), (8. Baskı), Cem Yayınevi.

Yağcı, Ş. (2002). *Ortaçağ Türk ve İran Edebi Metinlerinde Türk Kavramı*, İçinde: Türkler Ansiklopedisi, (ss. 5/914-920), Yeni Türkiye Yayınları.

Yağcı, Ş. (2022). Türkler. (Ed., Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), İçinde: Yeni Türkiye –Türk Projesi), Yeni Türkiye Yayınları, (ss. 5/914-920).

Yücel, D. & Arslan, K. (2023). Güney Asya dillerinde Türkler ve Türkiye Türkçesinde Güney Asya milletleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (147), 257-279. [dx.doi.org/10.29228/ASOS.73410](https://doi.org/10.29228/ASOS.73410)

Yücel, D. (2020). *Balkan Dillerinde Türkçe Asıllı Ödünçlemelerin Ses, Yapı ve Tematik Analizleri*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. International Burch University Department of Oriental Philology.

Yücel, D., Arslan, K. & Duran, S. (2024). Türkçeden Diğer Dillere Geçen Şahıs ve Millet İsimli Meyve ve Sebze Adları. *Türk Edebiyatları Araştırma Dergisi*, 4(1), 1-13. DOI: doi.org/10.47580/tead.411

Yücel, D., Okuyan, S., Macit, İ. & Arslan, K. (2024). *Batı Avrupa Dillerinde Türkler ve Türkiye Türkçesinde Batı Avrupa Milletleri*. *International Social Sciences Studies Journal*, 10(119),159-180. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10581202>

Kaynak kişiler:

Wurya Akram, Kürtçe Öğretmeni, 1966, Erbil'de yaşıyor.

Muhammed Abubaker, Kürtçe Öğretmeni, 1986, Erbil'de yaşıyor.

Mesud Abdulwahed, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, 1988, Erbil'de yaşıyor.